

Ἐὰν εἴπῃ ὁ διαθήμενος, ἀγορασθῆναι μοι πολιτικὸν σιτηρέσιον^{p)}, ἐν Ῥώμῃ δίδεται, κἄν τὸ πολὺ τῆς κληρονομίας ἀλλαγῶν ἔστιν.

Εἰ δὲ τισι λαμπροτάτοις, ἢ συγκλητικοῖς τισι σταθμῶς ἀργύρου ἢ χρυσοῦ καταλειφθῆ, καὶ ἀρκεῖ πρὸς αὐτὸν^{q)} τὰ ἐν Ῥώμῃ πράγματα, ἐκεῖ δίδεται, κἄν ἀλλαγῶν τὸ μείζον μέρος τῆς κληρονομίας ἔστιν. εἰ δὲ καὶ τὸ καταλειφθὲν πράγμα ἔστιν ὅπου ἀπαιτεῖται, ἐκεῖ δίδεται.

Καλῶς ἀπαιτεῖται ὁ κληρονόμος τὴν περὶ τοῦ ληγῆτος ἀσφάλειαν, καὶ ἔνθα μὲν ἔστι^{r)} τὸ μείζον τῆς κληρονομίας μέρος, ἢ οὐδὲν· εἰ γὰρ ὑπερτίθεται, πέμπεται ὁ ληγαῖος εἰς νομῆν.

ιβ'. Ἐὰν λέγῃ δοῦλος, ἐλευθερίαν χρεωστῆσθαι παρὰ τοῦ δεσπότου, καλῶς αὐτὸν ἐνάγειν δύναται^{s)} καὶ διελέγειν^{t)} περὶ ἐπιβουλῆς^{u)} τῆς δημοσίας ἀνόμης^{v)}, καὶ κήρσον^{w)} καὶ πλαστῆς χειραγῆς.

ιγ'. Ἡ μικρὰ αἰτία τῇ μείζονι οὐ προκρίνεται· ἢ γὰρ μείζον ζήτησις εἰς αὐτὴν ἔλκει τὴν ἥττονα.

ιδ'. Τὸ παρὰ τοῦ διαδεχθέντος προτεθὲν πρόγραμμα ἀριθμεῖται εἰς τὰ τρία. εἰ δὲ πάντα προτέθεικε^{x)}, καὶ ὁ μετ' αὐτὸν ἐν προτίθεισιν.

ιε'. Καὶ ὁ μὴ ἂν προκουράτω^{y)}, ἐὰν κινήσῃ, καὶ ἀποδέξῃται ὁ δεσπότης, ἂν ὠθεν^{z)} δοκεῖ κατενεχθῆναι εἰς δίκην τὸ πρῶμα.

ις'. Ὁ ὑπέξοσιος καὶ ἀπὸ συναλλαγμάτων καὶ^{zz)} ἑμιαοτημάτων ἐνάγεται· καὶ τελευτῶντος αὐτοῦ μετὰ προκάταρξιν, μεταβαίνει ἢ δίκη πρὸς τὸν πατέρα μέχρι τοῦ πεκουλίου, καὶ τοῦ δαπανηθέντος περὶ τὰ τοῦ πατρὸς πράγματα. εἰ δὲ προκουρατωρῶς^{a)} ἐνήγετο, μεταβαίνει ἢ δίκη καὶ^{b)} ἀπόφασις πρὸς τὸν διεκδικηθέντα.

ιζ'. Ἀνεταί τὸ δικαστήριον, ἔνθα ὁ δεδωκὸς τὸν δικαστήν, ἢ ὁ μείζονα ἐξουσίαν ἐν τῇ αὐτῇ δικαιοδοσίᾳ ἔχων κωλύσει αὐτόν, ἢ ἐὰν ὁ δοθεὶς τῆς αὐτῆς ἐξουσίας γένηται, ἢ καὶ ὁ δεδωκὸς αὐτόν^{c)}.

ιη'. Εἰ μὴ λεχθῆ^{d)} τόπος ἐν ᾧ δεῖ δικάσαι, δοκεῖ κελεύειν ἐν ἐκείνῳ δικάσαι, ἐν ᾧ σύνηθές ἐστι δικάζειν^{e)}, ἂν ἐν βλάβῃ τῶν δικαζομένων.

ιθ'. Ὡςπερ ἐρχῆν τὸν τελευτήσαντα δικάσαι, οὕτως δεῖ καὶ τὸν ἀντ' αὐτοῦ δοθέντα.

ια'. Ἐκεῖνο δοκεῖ κατενηχθῆναι εἰς δικαστήριον, ὅπερ μὴ ῥητῶς ὑπέξηρέθη.

ιβ'. Οὐ δύναται δίκη ἐλλυτοῦσθαι, εἰ μὴ τῶν δικαζομένων ὁ μὲν ἢ ἐνάγων, ὁ δὲ νομεύς.

ιγ'. Διεκδικηθῆναι ἔστι τὸ τὴν δίκην τὸν ἐναγόμενον^{f)} ὑποδέξασθαι δι' αὐτοῦ ἢ δι' ἑτέρου μετὰ ἰκανοδοσίας· ὁ γὰρ μὴ ποιῶν τὰ κεκριμένα οὐ διεκδικεῖται.

ιδ'. Ἐπὶ τοῦ δόλου τὸ διαφέρον οὐκ ὁ δικαστῆς ἀποτιμᾶται, ἀλλ' ὁ ἐνδικὸς ὄρκος^{ff)}. ὅθεν ὁ πραιέδων^{g)} ἔχει τὴν περὶ παραθήκης καὶ τὴν περὶ τῶν ἐν

Si testator tesseram frumentariam mihi emi voluerit, Romae praestatur, licet maior hereditatis pars alibi sit. §. 1.

Sed si quibusdam clarissimis viris vel Senatoribus auri vel argenti pondus relictum sit, et sufficiat ad id patrimonium, quod Romae est, ibi praestatur, licet maior hereditatis pars alibi sit. Si vero et res relicta ibi sit, ubi petitur, ibi praestatur. §. 2. 3.

Recte cautio legatorum ab herede exigitur et ibi, ubi maior pars hereditatis non est, vel nihil: si enim moretur, legatarius in possessionem mittitur. §. 4.

LII. Si servus dicat, libertatem sibi a domino deberi, recte eum convenire potest, et accusare fraudatae annonae, fraudati census et falsae monetae. L. 53. D. V. 1.

LIII. Minor causa maiori non praeiudicat: maior enim quaestio minorem ad se trahit. L. 54. D. eod.

LIV. Edictum ab antecessore propositum tribus edictis adnumeratur. Si vero antecessor omnia edicta proposuerit, successor unum proponit. L. 55. D. eod.

LV. Si quis, qui procurator non erat, litem moverit, et dominus ratum habuerit, retro videtur res in iudicium esse deducta. L. 56. D. eod.

LVI. Filiusfamilias tam ex contractibus, quam ex delictis convenitur: et mortuo eo post litis contestationem iudicium ad patrem transit quatenus est in peculio et in rem patris versum est. Si vero procuratorio nomine iudicium acceperit, iudicium et sententia ad eum transit, quem defendit. L. 57. D. eod.

LVII. Iudicium solvitur, ubi qui iudicem dedit vel qui maius imperium in eadem iurisdictione habet, eum prohibuerit, vel si iudex datus eiusdem imperii esse coeperit, cuius erat, qui illum dedit. L. 58. D. eod.

LVIII. Si locus, in quo iudicandum sit, expressus non sit, videtur eo loco iudicare iubere, in quo solet iudicari sine damno litigatorum. L. 59. D. eod.

LIX. Sicut mortuum iudicem iudicare oportebat, sic etiam eum iudicare oportet, qui loco eius datus est. L. 60. D. eod.

LX. Illud in iudicium deductum esse videtur, quod nominatim exemptum non est. L. 61. D. eod.

LXI. Lis expediri non potest, nisi alter litigatorum petitur sit, alter possessor. L. 62. D. eod.

LXII. Defendi est reum iudicium accipere per se vel per alium cum satisfactione: nam qui iudicata non facit, non defenditur. L. 63. D. eod.

LXIII. In doli quaestione id, quod interest, non iudex aestimat, sed iusiurandum in litem. Unde praedo depositi et commodati actionem habet. Si in alia L. 64. D. eod.

p) Cf. ad h. l. *Averanius Interpret. Iur. II. 18. Turnebus Adversar. XIX. 26. Heineccius ad L. Iul. et Pop. Papp. III. 6. p. 407. sq. Πολιτικὸν σιτηρέσιον significat proprie civilem annonam, quae civibus egenis Romae distribui solebat. Quibus ea distribuebatur, tesseras (Billets, Marken) accipiebant, quibus ostensis frumentum iis dabatur. Hae tesserae appellabantur frumentariae, ut apud Suet. Nero. 11. et vendi poterant. Iuvenal. VII. 174. Graecis dicuntur κάλαμοι, etiam ψῆφοι, ut Nov. 88. cap. 2. q) Fabr. αὐτόν. Cod. Coisl. αὐτό. r) Fabr. ἔστιν. Cod. Coisl. ἔστι. Hoc praeposui. s) Sic Fabr. Cod. Coisl. αὐτῷ ἐνάγει. t) Cod. Coisl. hic addit δύναται. u) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐπιβουλή. v) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀνόμης. w) Sic Fabr. Cod. Coisl. κήρσον. x) Sic Fabr. Cod. Coisl. προτέθεικεν. y) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀποδέξασθαι. z) Sic Fabr. Cod. Coisl. autem comma ponit post ὠθεν. Minus recte. zz) Syn. p. 185. ἀπό addit. Habet Syn. hoc caput usque ad τοῦ πατρὸς πράγματα. a) Fabr. προκουρατωρῶς. Cod. Coisl. ὡς ἐντολεύς. b) Cod. Coisl. addit ἢ ante ἀπόφασις. Fabr. ἢ omittit. c) Haec ultima verba ἢ ἐὰν ὁ δοθεὶς — δεδωκὸς αὐτὸν habet Fabr. Prorsus desunt in Cod. Coisl. d) Cod. Coisl. addit ὁ, quod deest apud Fabr. Imo omitti potest articulus, quia de certo loco, in quo iudicandum sit, sermo nondum fuerit. e) Fabr. δικάζειν. Cod. Coisl. δικάσαι. f) Fabr. τὸν ἐναγόμενον habet. Deest in Cod. Coisl. ff) Hactenus Syn. p. 131. g) Fabr. ὁ πραιέδων. Cod. Coisl. ὁ νομεύς. Sed ὁ νομεύς est possessor, non malae fidei possessor vel praedo.*

χοίσει δεδομένων^{h)} ὀγώνην. εἰς ἑτέρω δίκῃ παρὰ τὴν κινήθεισαν ἐδόθη ἢ ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει τῶν νεκρομένων ὑσφάλεια, οὐ βεβαιούται.

L. 65. D. V. 1. ξδ'. Ἡ γυνὴ τῇ κατοικήσει τοῦ ἀνδρὸς ἔπεται, καὶ εἰ αὐτὸν ἀπαίει τὴν προίκα· οὐ μὴν ἐνθα συνετάγη τὸ συμβόλαιον· οὐ γάρ ἐστι συνάλλαγμα.

L. 66. D. eod. ξε'. Ἡ ἀμφίβολος ἀγωγή καὶ ἀφήγησις ὑπὲρ^{k)} τοῦ ποιουαντος αὐτὴν ἐρμηρεύεται.

L. 67. D. eod. ξς'. Ὅ^{l)} ἰδίους ἀγωγίους ἀγορασθεῖς, ἔξοτε ἡγοράσθη, δοκεῖ ἡλευθερωθῆναι^{m)}, καὶ ἀναγκάζεται ὁ ἀγοραστήςⁿ⁾ ἡλευθερωθῆναι^{o)}. εἰ δὲ λανθάνει, γίνεται τὰ ἐπὶ τῇ φειδομμισσαρίᾳ^{p)} ἡλευθερία νενομοθετημένα^{q)}.

L. 74. §. 1. D. eod. ξζ'. Ὁ κελουσθεὶς μέχρι φητῆς δικάσαι ποσότητος δύναιται καὶ περὶ μείζονος συναινούντων τῶν μερῶν.

§. 2. Οὐκ ἔρρωται μὲν τὸ δικαστήριον, ἐνθα τις διεδικῆ τὸν τελευτήσαντα ἤδη^{r)}. εἰ δὲ καταδικασθεὶς καταβάλλῃ, οὐκ ἀναλαμβάνει, ἀλλ' ἔχει κατὰ τοῦ κληρονόμου τὴν ἐπὶ τῇ διοικήσει ἀγωγήν, καὶ αὐτὸς παρέχει^{s)} παραγραφήν κατὰ τοῦ δανειστοῦ.

L. 75. D. eod. ξη'. Ἐὰν μετὰ τὰ^{t)} προγράμματα ψηφισθῆ χορωστειν τὸν ἀπολιμπανόμενον, ἀπεριέργως^{u)} ἐκβιβάζεται, εἰ μὴ δεῖξῃ^{v)} ἀπὸ πλαστῶν δικαιολογιῶν ἐν εἰδήσει^{w)} νικῆσαι τὸν παρόντα κατὰ δόλον. εἰ δὲ καὶ διὰ νόσου, ἢ διὰ πρῶγμα δημόσιον^{x)} ἐμποδισθεὶς οὐκ ἐκβιβάζεται.

L. 76. D. eod. ξθ'. Τὸ αὐτὸ δικαστήριον ἐστι, καὶ πάντες οἱ^{y)} δικασταὶ κατὰ μέρος ἐναλλαγῶσι, καὶ μηδεὶς τῶν πρώτων ἔπεισιν. εἰ δὲ ἅμα πάντες ἐναλλαγῶσιν^{z)}, ἕτερον· τὸ αὐτὸ γὰρ λέγομεν καὶ ἐπὶ λεγῶνος^{a)} καὶ δήμου καὶ πλοίου.

L. 77. D. eod. ο'. Ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν^{b)} πραγμάτων ἦτοι χρηματικῶν δικαστηρίων πατήρ καὶ υἱὸς καλῶς ἀλλήλους διζύουσιν^{c)}.

L. 78. D. eod. οα'. Τὸ γὰρ διζύειν δημόσιον ἐστι λειτούργημα.

L. 79. D. eod. οβ'. Ὅ^{d)} προπετῶς εἰς δίκην τινὰ καλῶν καὶ τὰ τῆς ὁδοῦ καὶ τὰ τῆς δίκης δίδωσιν αὐτῷ^{e)} διαπανήματα.

§. 1. Περὶ νόμου, οὐ μὴν περὶ φάκτου, δεῖ παρὰ τῶν δικαστῶν ἐρωτῆσθαι τοὺς ἄρχοντας.

L. 80. D. eod. ογ'. Ἐὰν δύο πρὸς ἀλλήλους δικαζόμενοι, βούληθέντες αἰτήσασθαι χρῆσθαι τὴν τυχόν Θεόδωρον, κατὰ πλῆθυν ἦτήσαντο Θεόδωρον, οὐκ ἐμποδίζεται δοθῆναι Θεόδωρος^{f)}, οὐ^{g)} τὴν ἀρχὴν ἐνεθυμήθησαν, καὶ συνεφώνησαν.

L. 81. D. eod. οδ'. Οὐ δύναται δικαστὴς εἶναι ὁ μήτε δικαιοδοσίαν ἔχων, μήτε ἀπὸ βασιλέως ἔξουσίαν λαβὼν, μήτε^{h)}

lite, quam quae mota est, satisfactio iudicatum solvi praestita est, non committitur.

LXIV. Uxor domicilium mariti sequitur et ibi dotem ab eo repetit: non etiam ubi instrumentum dotale compositum est: non enim est contractus.

LXV. Ambigua actio et narratio in favorem eius, qui ea usus est, explicatur.

LXVI. Qui suis nummis emtus est, ex quo emtus est, liber esse videtur, et emtor eum manumittere cogitur. Si vero latitet, fiunt ea, quae de fideicommissaria libertate constituta sunt.

LXVII. Qui ad certam usque quantitatem iudicare iussus est, etiam de maiore consentientibus partibus iudicare potest.

Iudicium non valet, ubi quis iam mortuum defendit. Si autem condemnatus solverit, non repetit, sed adversus heredem negotiorum gestorum actionem habet, et ipse praebet exceptionem heredi adversus creditorem.

LXVIII. Si post edicta consueta pronunciatum sit, absentem debere, executio simpliciter adversus eum decernitur, nisi absens probaverit, praesentem per dolum scientem falsi allegationibus usum vicisse. Sed si morbo aut re publica impeditus non obtemperaverit, executio adversus eum non fit.

LXIX. Idem iudicium est, licet omnes iudices pro parte mutati sint et nullus priorum supersit. Si vero omnes simul mutati fuerint, aliud est: idem enim dicimus et in legione et populo et nave.

LXX. In privatis negotiis sive pecuniariis iudiciis pater et filius recte invicem iudicant.

LXXI. Iudicare enim munus publicum est.

LXXII. Qui temere aliquem in iudicium vocat, et viae et litis sumtus ei praestat.

De iure, non etiam de facto Praesides a iudicibus consuli oportet.

LXXIII. Si duo invicem litigantes, cum iudicem postulare vellent, Theodorum forte, per errorem Dorotheum postulaverint, Theodorus dari non prohibetur, de quo initio cogitarunt et in quem consenserunt.

LXXIV. Iudex esse non potest, qui neque iurisdictionem habet, neque a principe potestatem accepit,

h) Sic Fabr. Cod. Coisl. δεδομένην. i) Cap. 65. habet Theod. qui dicit esse cap. 66. h. t. Est in Syn. p. 142. k) Theod. pro ὑπὲρ habet ἀπό. l) In Syn. cap. 67. p. 65. Leunclav. Notat. II. 22. in Thes. Otton. T. III. p. 1508. dicit a Graecis verbis ἰδίους ἀγωγίους scholium adiectum esse ἐκ τοῦ πεκουλίου. Sed hoc non de Basilicis, sed de Synopsi intelligendum, in cuius margine p. 65. scholium deprehenditur. m) Syn. ἡλευθερωθῆναι. n) Fabr. ἀγοραστής. Cod. Coisl. et Syn. ἀγοράσας. o) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἡλευθερωθῆναι. p) Sic Fabr. Cod. Coisl. pro φειδομμισσαρίᾳ habet φιλοτιμηθείση. Syn. φειδομμισσαρία. q) Fabr. νενομοθετημένα. Syn. ut in textu. Quae ceterum in Basilicis desiderantur L. 68—73. D. V. 1. propter legislationem Iustiniani in Nov. 112. cap. 3. omissae videntur. Legem autem 69. et 73. in Basilicis non extare, testis est Eustathius περὶ δέκα ἡμερῶν §. 1. et 4. r) Sic Fabr. Cod. Coisl. verba transponit ἡδη τελευτήσαντα. s) Sic Fabr. Cod. Coisl. αὐτὸς γὰρ ἔχει. Utrumque ferri potest: αὐτὸς παρέχει, si illud αὐτὸς ad defensorem refert, qui mortuo eo, quem defendit, condemnatus solvit: αὐτὸς γὰρ ἔχει autem ferri potest, si αὐτὸς ad heredem refert et subintelligis ὁ κληρονόμος. t) νενομοθετημένα addit Cod. Coisl. Deest apud Fabr. Bene respondet μετὰ τὰ νενομοθετημένα προγράμματα illi, quod digesta habent, edictorum ordine decurso. u) Cod. Coisl. addit ἢ δίκην, quod deest apud Fabr. Perinde est, utrum addas an omittas. Nam ἐκβιβάζεσθαι non solum de litibus, verum etiam de personis dicitur, adversus quas fit executio. v) Fabr. δεῖξῃ. Cod. Coisl. δεῖξει. w) Sic Fabr. Cod. Coisl. εἰδείσει. x) Cod. Coisl. post δημόσιον addit ἀπολιμπανόμενος, quod deest apud Fabr. et supervacaneum videtur propter statim sequens ἐμποδισθεὶς, quod et Fabr. et Cod. Coisl. habent. y) Cod. Coisl. addit δοθέντες, quod deest ap. Fabr. z) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀλλαγῶσιν. a) Cod. Coisl. post λεγῶνος addit ἦτοι ἀριθμοῦ καὶ πλοίου, omisso καὶ δήμου. Fabr. habet, ut in textu. b) Syn. ἰδιωτικῶν. c) Syn. ἀλλήλους καλῶς δικάζουσι. d) In Syn. pag. 61. cap. 73. e) Syn. αὐτοῦ. f) Sic Fabr. Cod. Coisl. Θεόδωρον. g) Fabr. οὐ. Cod. Coisl. ὄν. h) Mallem μήτε, licet μηδὲ et Fabr. et Cod. Coisl. habeat. Syn. revera μήτε

δοθεὶς ἀπὸ τοῦ δυναμένου δοῦναι δικαστήν, μήτε ἀπὸ νόμου βεβαιούμενος, μήτε αἰρετὸς ὢν.

οέ. Εὐώθασιν οἱ ἄρχοντες σπανίως ἐξ εὐλόγου αἰτίας διδόναι τὸν ἐκβίβαστήν¹⁾ ἐν τάξει διαγνώμονος.

οζ. Καὶ τὰ δημόσια καὶ τὰ ξενοοδοσιακά²⁾ ἐγκλήματα ἢ ὅπου ἡμάρτηται, γυμνάζεται³⁾, ἢ ὅπου ἡγορῆθῃ ἢ περὶ αὐτῶν δίκη, ἢ ὅπου συνελήφθησαν οἱ ταῦτα ἡμάρτηκότες.

οζ. Ο⁴⁾ ἐν ἐδίῃσει πιπράσων τὸν ἐλεύθερον τῶν ἀνδραποδιστῶν ἐγκλήματι ὑποπίπτει. ὁ τοίνυν περὶ τούτου κατηγορῶν παρὰ τῶ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης κινεῖτω, ἐν ᾗ διήγεν ὁ ἐξανδραποδίσας τὸν ἐλεύθερον.

οη. Περὶ⁵⁾ τῆς ἀραιωθείσης κατὰ βίαν νομῆς ἢ περὶ μομενταρίας, διὰ τὸ πρὸς ῥοπήν αἰτουμένης νομῆς δηλονότι, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐπαρχίᾳ κινεῖτω, καθ' ἣν τὸ πρῶγμα διάκειται, καὶ διοικεῖται οὗτος, ὡς⁶⁾ περὶ τῆς νομῆς ἀγωνίζεται.

οθ. Τὸ ληγάτον ἐκεῖ ἀπαιτεῖται, ἐνθα ἡ κληρονομία διάκειται.

π. Ο ἐπερωτηθεὶς ἐν Ἐφέσῳ διδόναι τόσα⁷⁾ νομίματα, ἐφεθίς δὲ ἐν ἄλλῳ τόπῳ, εἰ καὶ τῇ περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγῇ κατ' ἀκριβείαν οὐκ ἐνάγεται, ὅμως τῇ ἐξεταστικῇ κατέχεται, σκοποῦμένου τοῦ διαφύγοντος ἐκάστου⁸⁾ ὅσον τί ὠφελεῖτο ὁ ἐνάγων ἀπὸ τοῦ λαβεῖν ἐν Ἐφέσῳ, καὶ τί ὠφελεῖτο ὁ ἐναγόμενος ἀπὸ τοῦ μὴ ἐνναῦθα, ἀλλ' ἐκεῖσε καταβαλεῖν.

πα. Ἡ τὰ ἴδια ἐκδικουσα ἀγωγή⁹⁾ οὐ κινεῖται κατὰ τὸ ἀλλότριον πεπραγμένον, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ τοῦ¹⁰⁾ νεμομένου τὸ πρῶγμα. ἐναγόμενος δὲ ὁ¹¹⁾ ἀγοραστὴς οὐ καλῶς¹²⁾ ἀπαιτεῖ τὸν δεσπότην τοῦ πρῶματος κινήσει κατὰ τὸ πρῶτον τὴν τὰ ἴδια ἐκδικουσαν ἀγωγὴν¹³⁾. αὐτὸς γὰρ ἔστιν ὁ νεμόμενος, οὐχ ὁ πρῶτης¹⁴⁾. ἀλλὰ χρῆ¹⁵⁾ παραγγέλλειν τῷ πρῶτῳ. ἐν μιᾷ γοῖν¹⁶⁾ ἐπαρχίᾳ τῶν δύο διαγόντων, καὶ τοῦ δεσπότην τοῦ πρῶματος καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ, περιττὸν ἔστι διὰ μόνον τὸν πρῶτον ἐπερωτῆσαι τὸ δικαστήριον.

πβ. Καὶ¹⁷⁾ ἐν ταῖς περὶ δεσποτείας¹⁸⁾ τὰ ἴδια ἐκδικουσας¹⁹⁾ ἀγωγὰς καὶ ἐν ταῖς προσωπικαῖς φυλάττεται ὁ κανὼν ὁ βουλόμενος τὸν ἐνάγοντα ἀκολουθεῖν τῷ φόρῳ τοῦ ἐναγόμενου. ἢ μέντοι τὰ ἴδια ἐκδικουσα ἀγωγή²⁰⁾ καλῶς²¹⁾ καὶ ὅπου τὰ πρῶματα διάκειται²²⁾, δύναται κινήθῃ²³⁾.

πγ. Εἰ δὲ τὴν κληρονομίαν ἀπαιτοῦσαν ἀγωγὴν βούλεται κινήσει, ἢ ὅπου τὴν οἴκησιν ἔχει ὁ ἐναγόμενος, ἢ ὅπου ἡ κληρονομία διάκειται, κινεῖτω.

Ο μὲν κληρονομίᾳ εἰ βούλεται πεμφθῆναι εἰς νομὴν τῶν κληρονομιῶν πραγμάτων, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐπαρχίᾳ αἰτεῖτω, ἐν ᾗ τὰ πρῶματα διάκειται²⁴⁾.

πδ. Πᾶς ἀπὸ διοικήσεως ἐναγόμενος, ἐν οἷς διώκησε τόποις, ἐνάγεται.

neque ab eo, qui iudicem dare potest, datus est, neque lege confirmatus, neque compromisso sumtus est.

LXXV. Magistratus raro solent ex iusta causa viatorem vice arbitri dare. L. 2. D. V. 1.

LXXVI. Publica et extraordinaria crimina, vel ubi commissa sunt, exerecentur, vel ubi iudicium de his coeptum est, vel ubi deprehensi sunt, qui haec commiserunt. L. 1. C. III. 15.

LXXVII. Qui sciens liberum vendit, plagii crimini subiacet. Qui ergo huius criminis aliquem accusat, apud praesidem provinciae illius, in qua degit is, qui liberum suppressit, accusationem instituat. L. 2. C. III. 15.

LXXVIII. De possessione per vim erepta et de momentaria possessione, scilicet ea, quae momenti interdieto petitur, in ea provincia agatur, ubi res sita est et domicilium is habet, qui de possessione convenitur. L. 1. C. III. 16.

LXXIX. Legatum ibi petitur, ubi hereditas sita est. L. 1. C. III. 17.

LXXX. Qui certam pecuniae quantitatem Ephesi dare promisit, in alio autem loco repertus est, licet stricto iure actione de futuro damno non conveniatur, tamen arbitraria actione tenetur, habita ratione eius, quod cuiusque interest, verbi gratia utilitatis, quam actor ex accipiendo pecuniam Ephesi, vel reus ex eo, quod non hic, sed illic solvisset, habuisset. L. 1. C. III. 18.

LXXXI. Rei vindicatio non instituitur adversus eum, qui rem alienam vendidit, sed adversus emtorem rem possidentem. Emtor autem conventus non iure desiderat, ut rei dominus adversus venditorem rei vindicatione agat: ipse enim possessor est, non venditor. Sed venditori denunciare oportet. In eadem igitur provincia duobus constitutis, tam rei domino, quam emtore, supervacaneum est, propter solum venditorem iudicium differri. L. 1. C. III. 19.

LXXXII. Tam in actionibus in rem, quam in personalibus regula servatur, quae actorem forum rei sequi vult. Actio tamen in rem recte etiam, ubi res sitae sunt, moveri potest. L. 3. C. eod.

LXXXIII. Si vero hereditatis petitionem instituere velit, aut ubi reus domicilium habet, aut ubi hereditas sita est, agat. L. 1. C. III. 20.

Heres quidem, si velit in possessionem rerum hereditarium mitti, in ea provincia postulet, in qua res sitae sunt.

LXXXIV. Quicumque ex administratione convenitur, in his locis, in quibus administravit, convenitur. L. 1. C. III. 21.

1) Cod. Coisl. addit ἦτοι ταξέωτην, quod deest ap. Fabr. 2) Sic Fabr. Sed Cod. Coisl. haec: Καὶ τὰ ἀπὸ νόμου κενονομημένα, καὶ τὰ ἐξ νόμου ἐγκλήματα. 3) Sic Fabr. Cod. Coisl. γοῖ γυμνάζεται. 4) Cap. 77. usque ad ἐγκλήματι ὑποπίπτει habet Theod. qui dicit esse cap. 84. h. t. et Syn. p. 534. 5) Fabr. haec habet, quae in textu sunt. Cod. Coisl. ita hunc locum exhibet: 'Ο περὶ τῆς ἀραιωθείσης κατὰ βίαν νομῆς κινήσει, ἢ περὶ τῆς πρὸς ῥοπήν αἰτουμένης νομῆς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐπαρχίᾳ κινεῖτω, καθ' ἣν τὸ πρῶγμα διάκειται, οὐ περὶ τῆς νομῆς ἀγωνίζονται. Qui de possessione per vim ablata agit, aut de possessione in momentum postulanda, in illa provincia agat, in qua res illa sita est, de cuius possessione litigant. 6) Fabr. ὁ. Sed legendum ὅς. 7) Sic Fabr. Cod. Coisl. τοσαυτά. 8) In Syn. p. 64. 9) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. ἡ περὶ δεσποτείας ἀγωγή. 10) τοῦ deest in Syn. 11) ὁ deest in Syn. 12) Syn. οὐκ ἄλλως. Leuncl. ad marg. οὐ καλῶς. 13) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. τὴν περὶ δεσποτείας ἀγωγὴν. 14) Hactenus Syn. 15) Cod. Coisl. addit αὐτόν, quod deest apud Fabr. 16) γοῖν Fabr. Cod. Coisl. οὐν. 17) In Syn. p. 64. 18) καὶ deest in Syn. 19) περὶ δεσποτείας deest in Syn. 20) τὰ ἴδια ἐκδικουσας Fabr. Desunt haec verba in Cod. Coisl. 21) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. ἢ μέντοι περὶ δεσποτείας ἀγωγή. 22) καλῶς deest in Syn. 23) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Syn. διάκειται. 24) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. κινήθῃ, haud dubie scriptum fuit κινήσει. h) Cod. Coisl. verba ὁ μὲν κληρονομίᾳ — διάκειται primo loco ponit, et postea εἰ δὲ τὴν κληρονομίαν — κινεῖτω, ordine ergo inverso. Fabr. hunc ordinem habet, qui in textu est. 2) In Syn. p. 64.

- L. 2.** πέ. Μηδείς ἀποθέμενος τὴν ἔνοπλον στρατείαν καὶ
C. III. 21. λόγους ἀπαιτούμενος ποιήσει παρὰ τοῦ ἰδίου στρατη-
 λάτη^h) τοῦ ὀρθιμοῦ αὐτοῦ περὶ ὧν διώκησεν ἐν καιρῷ
 τῆς στρατείας πραγμάτων, ἐγέτω φόρον παραγραφήν·
 ἕκαστος γὰρ περὶ δημοσίων αἰτιῶν, ὡς διώκησεν ἐν τῷ
 στρατεύεσθαι, ἐναγόμενος, ἐν τῷ στρατιωτικῷ δικασ-
 τηρίῳ ὀφείλει ἀπολογεῖσθαι· εὐχερέστερον γὰρ ἐν αὐ-
 τῷⁱ) ἀποδείκνυται ἢ ἀλήθεια.
- L. 1.** πς. Δούλη παρὰ τοῦ δεσπότου φρυγοῦσα ἀπὸ Φοινί-
C. III. 22. κης λόγου χάριν, καὶ συλληφθεῖσα ἐν Παλαιστίνῃ καὶ
 περὶ τῆς τύχης ἐναγομένη, ἠβούλετο ἐν Παλαιστίνῃ
 τὴν ἐναγωγὴν ὑπομεῖναι. ὁ δὲ δεσπότης ἤτει τὸν ἀρ-
 χοντα Παλαιστίνης, ἐκπέμψαι τὴν δούλην εἰς Φοινί-
 κην, καὶ περὶ τούτου ἐδεήθη. καὶ ἐπέτρεψεν ὁ βασι-
 λεὺς ἐκεῖ κινήθηναι τὴν δίκην, ὅθεν^m) ἐφύγεν ἡ δούλη.
- L. 3.** πς.ⁿ) Καὶ ὅτε περὶ τύχης ἐστὶν ἡ δίκη, χώρα τῷ
C. cod. κανόνι τῷ λέγοντι· ὁ ἐνάγων τὸν^o) τοῦ ἐναγομένου^p)
 φόρον μεταδιώκει, κακεῖ τέμνεται τὸ δικαστήριον, ἐνθα
 διάγει ἡ δουλαγωγουμένη, καὶ τὰ μάλιστα συγκλητι-
 κός ἐστὶν ὁ ἐνάγων.
- L. 4.** πή.^{pp}) Πᾶς ἀναφωνῶν εἰς ἐλευθερίαν ἀπὸ δου-
C. cod. λείας ἐν τῷ φόρῳ τοῦ λεγομένου δεσπότου δικάζεται.
- L. 6.** πθ.^r) Καὶ μετὰ πέντε ἔτη καὶ ἐν ἐπαρχίαις οἱ ἄρχον-
C. cod. τες ἀρχοῦσθαι δύνανται τοῦ περὶ εὐγενείας δικαστη-
 ρίου, καὶ ἐν τῇ βασιλίδι πόλει ὁ παρὰ τῶν ἐνδοξοτάτων
 ἀρχόντων ἀφοριζόμενος δικαστής. Τὰ αὐτὰ δὲ κρατεῖ,
 εἰ καὶ λαμπρότατός ἐστιν ὁ περὶ εὐγενείας ἡ^u) δουλείας
 δικαζόμενος.
- L. 2.** ζ.^v) Οἱ συγκλητικοὶ ἐν ταῖς χρηματικαῖς ὑποθέ-
C. III. 24. σεσιν, ἐν μὲν Κωνσταντινουπόλει ὄντες, ἡ^s) ἐν ταῖς
 προαστείαις αὐτῆς^t), παρὰ μόνῳ τῷ ἐπάρχῳ τῶν πραι-
 τωρίων καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐπάρχῳ καὶ τῷ ἐνδοξοτάτῳ
 μαγίστρῳ κατὰ θεῖαν κέλευσιν ἐνάγονται. εἰ δὲ ἐν ταῖς
 ἐπαρχίαις εἰσὶν, ἐκεῖ^u) ἐναγέσθωσαν, ἡ ὅπου διά-
 γουσαν, ἡ ὅπου τὸ μείζον μέρος ἔχουσι τῆς ἰδίας
 οὐσίας.
- L. 3.** ζα.^v) Ἐάν^v) τις πατριζίος ὧν, ἡ ἀπὸ πατριζίων,
C. cod. ἡ ἀπὸ ἐπάρχων πραιτωρίων^w), ἡ ἀπὸ ἐπάρχων πό-
 λεως, ἡ ὑπατικός ἐμπροσθεν^x), ἡ στρατηλάτης, ἡ μά-
 γιστρος τῶν θεῶν ὀφφικίων γεγονώς, ἡ κοιμιστῶρ τοῦ
 θείου παλατίου, ἡ πραιπόσιτος^y), ἡ ἄρχος τῆς τῶν
 δομεστικῶν σχολῆς, ἡ κόμης πραιτορίων, ἡ κόμης τῶν
 ἰδιῶν γενομένος^z) δεσπότης ἡ δεσποίνης, χρηματι-
 κῶς ἡ ἐγκληματικῶς ἐνάγεται^a), διάγων ἐν τῇ βασιλίδι
 πόλει ἢ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις^b), παρὰ μόνῳ βασιλεῖ ἐνα-
 γέσθω, ἡ κατὰ κέλευσιν βασιλέως παρὰ τῷ ἀφοριζο-
 μένῳ δικαστῆ^c), ἐν ἀρχῇ^d) ἀκροωμένῳ τῆς ὑποθέσεως.
 ἐν δὲ^e) τῷ τοιούτῳ δικαστηρίῳ μηδείς ἐξ ἐτέρας τά-
 ξεως ἡ σχολῆς ὑπηρετεῖτω, ἀνευ φυλακτομένων^f) τῶν
 ὀρισμένων ἐπὶ ταῖς ἐκκλήτοις ἐμπροσθέντων. μὴ τις^g)
 πρὸ ἀποδείξεως τοῦ ἀμαρτήματος^h) κατηγορούμενος

LXXXV. Nemo, qui deposuit militiam armatam et convenitur, ut apud magistrum militum sui numeri rationes reddat earum rerum nomine, quas militiae ratione reddat earum rerum nomine, quas militiae ratione reddat earum rerum nomine, quas militiae ratione reddat earum rerum nomine, quas militiae ratione reddat earum rerum nomine: unusquisque enim de publicis causis, quas, dum militaret, gessit, conventus in militari iudicio se defendere debet: facilius enim in eo veritas demonstratur.

LXXXVI. Ancilla, quae e Phoenicia verbi causa a domino fugerat, et in Palaestina comprehensa erat, cum de statu quaereretur, in Palaestina actionem excipere volebat. Domini vero a praeside Palaestinae petebat, ut ancillam in Phoeniciam remitteret, et de eo preces Imperatori obtulit. Et Imperator permisit, ibi causam agi, unde ancilla fugit.

LXXXVII. Etiam quum de statu quaestio est, locus est regulae, quae dicit: actor sequitur forum rei: et ibi iudicium dirimitur, ubi degit, quae in servitutum trahitur, etiamsi actor Senator sit.

LXXXVIII. Quicumque in libertatem e servitute proclamat, in foro eius, qui dominus dicitur, litigat.

LXXXIX. Etiam post quinquennium et in provinciis rectores causam ingenuitatis cognoscere possunt, et in urbe regia iudex a gloriosissimis magistratibus delegatus. Eadem autem obtinent, etiamsi clarissimus sit, qui de ingenuitate vel servitute litigat.

XC. Senatores in pecuniariis causis, si Constantinopoli degant vel in suburbiis eius, apud solum Praefectum Praetorio et Praefectum urbi et gloriosissimum magistrum ex sacra iussione conveniuntur. Si vero in provinciis sint, ibi conveniantur, ubi vel degunt, aut ubi maiorem bonorum suorum partem habent.

XCI. Si quis Patricius vel Expatricius, vel Expraefectus Praetorio, vel Expraefectus urbi, vel consularis ordinarius, vel Exmagister militum, vel Exmagister sacrorum officiorum, vel Exquaestor sacri Palatii, vel Expraepositus, vel is, qui scholam domesticorum rexit, vel Comitum largitionum, vel Comitum rerum privatarum Augusti vel Augustae munere functus est, dum in regia urbe vel in provinciis degit, civiliter aut criminaliter conveniatur, apud solum Principem conveniatur, vel ex sacra iussione apud iudicem delegatum, statim causam auditurum. In tali vero iudicio nullus ex alio officio vel schola ministerium praebeat: non observatis diebus fatalibus in appellationibus definitis. Nemo ante delicti probationem criminaliter accusatus iniuria afficiatur: sed in ali-

k) Cod. Coisl. addit τοῖς, quod deest apud Fabr. l) Fabr. ἐν ἐαντιῶ. Cod. Coisl. melius ἐν αὐτῶ. Quod in textum recepi. Nam ἐν ἐαντιῶ, quod referendum esset ad ἡ ἀλήθεια, tam falsum esset, quum legendum esset ἐν ἐαντιῶ, quam ineptum, quum sermo non de eo sit, veritatem per se facilius demonstrari posse, sed de eo, eam in militari iudicio facilius demonstrari posse. m) Fabr. ὅθεν. Cod. Coisl. ὅθεν. n) In Syn. p. 61. o) Fabr. et Syn. τὸν loco ponit. Cod. Coisl. hic omittit et ponit ante φόρον. p) Sic recte Cod. Coisl. Fabr. et Syn. male ἐνάγοντος. pp) In Syn. p. 235. q) Cod. Coisl. addit περὶ, quod deest apud Fabr. r) In Syn. p. 62. s) Fabr. εἰ. Cod. Coisl. et Syn. recte ἡ. t) αὐτῆς deest in Syn. u) Fabr. ἐκεῖ. Deest in Cod. Coisl. et Syn. v) In Syn. p. 62. w) ἡ ἀπὸ ἐπάρχων πραιτωρίων Fabr. Deest haec in Cod. Coisl. x) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἔμπροσθεν. Sic et Syn. y) Sic Fabr. Cod. Coisl. πραιπόσιτος. z) μέρους hic inserit Cod. Coisl. Syn. μέρος. Deest apud Fabr. a) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. ἐνάγεται. b) ἡ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Fabr. Deest in Cod. Coisl. et Syn. c) Hactenus Syn. d) Sic Fabr. Cod. Coisl. δικαστῆ ὀφφικίων καὶ ἀκροωμένῳ, omisso τῷ ἀρχῇ. Illud ὀφφικίων puto significare principis. Ergo παρὰ τῷ ἀφοριζόμενῳ δικαστῆ principis esset apud iudicem a Principe delegatum, quod responderet sacro cognituri, quod in Codice legitur. e) δε Fabr. Deest in Cod. Coisl. f) Fabr. ἀνευ φυλακτομένων. Cod. Coisl. μὴ φυλακτομένων μέντοι. g) Fabr. μήτις. Cod. Coisl. μήτε, omisso τις. Syn. καὶ μήτε, a quo verbo rursus habet hunc locum. h) Cod. Coisl. hic ὁ addit, quod deest apud Fabr. Etiam Syn. ὁ.

ἐγκληματικῶς ἐβριζέσθω· ἀλλὰ ἰ) καθέξέσθω ἐν τινὶ μέρει τοῦ δικαστηρίου, ὥστε τοῦ μὲν δικάζοντος εἶναι αὐτὸν κατώτερον, τῶν δὲ δικάζομένων ἀνώτερον εἶναι δοκεῖν^{κ)}. μῆτε δὲ ὁ βίκε πολέμιος^{λ)} ἀκροάμενος μετὰ γύμνωσιν τοῦ φάκτου ἀποφαινέσθω κατ' αὐτῶν ἢ τῆς περιουσίας, ἀλλὰ μετὰ γύμνωσιν τοῦ ἐγκλήματος ἀναφερέτω πρὸς βασιλέα· τιμωρεῖσθαι γὰρ τοὺς ἐν τηλικαύταις ἀξίαις, εἰ μὴ παρὰ μόνου βασιλέως, οὐ χρή.

Εἰ μέντοι συκοφαντήσας αὐτοὺς ὁ κατηγορὸς φανείη, ἀπολύεται μὲν ὁ δικαστὴς τούτους^{μ)} ἐναγομένους, κολαζέτω δὲ κατὰ τὸν^{ν)} νόμον τὸν συκοφάντην, μηδὲν ἀναφέρων^{ο)} εἰς βασιλέα περὶ αὐτοῦ, εἰ μὴ^{π)} αὐτὸς παραπλήσιος εἴη περὶ τὴν ἀξίαν τῆς κατηγορηθέντι· τότε γὰρ δεῖ καὶ περὶ αὐτοῦ πυνθάνεσθαι βασιλέως τὸν δικαστήν.

Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἰλλούστριοι^{ρ)} διάγοντες ἐν τῇ βασιλίδι πόλει^{σ)}, ἐμβάθμους ἀξίας λαβόντες ἢ καὶ δοκοῦντες^{τ)}, ἢν οὐκ ἐπράξαν ταῖς ἀληθείαις ἀρχῆν, ταύτην διηγουμένην κοιαιστόρες^{υ)} τυχόν, ἢ μάγιστροι^{φ)}, ἢ στρατηλάται ὄντες, ἢ κόμητες δομεστίων ἢ ἰδικῶν, ἢ διαμυλιεῖων, ἢ τοὶ παροχῶν ἔχοντες κωδικέλλους^{ψ)} παρὰ τοῖς ἐπάρχοις τῶν προαιτωρίων καὶ τῶ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως καὶ τῷ ἐνδοξοτάτῳ μαγίστῳ ἐναγέσθωσαν κατὰ θεῖαν κέλευσιν, μὴ ἀπαιτοῦντες καθέξέσθαι ἐν ταῖς κατ' αὐτῶν ἀγωγαῖς. οὐκ ἔξεστι δὲ οὐδὲ κατ' αὐτῶν, ἢ τῶν οὐσιῶν αὐτῶν, οὐδὲ μετὰ ἔλεγχον τῶν ἐγκλημάτων ἀποφαινέσθαι τοὺς δικάζοντας, εἰ μὴ πρότερον ἀνεγκέτωσιν εἰς βασιλέα. ἐὰν δὲ ἐν ἐπαρχίαις διάγοντες ὑπὸ κατηγορίαν ἐγκληματικὴν γένηται, καὶ καθέξέσθωσαν ἐναγομένοι ἐν τῇ δικαστηρίῳ.

ββ'. Πάντες δομεστικοὶ^{ω)}, μαγιστριανοί, καὶ τὴν οἰανδήποτε στρατείαν ἔχοντες, ἢ ἀξίαν, περὶ δημοσίων συντελειῶν ἐναγομένοι τοῖς ἀρχοῖσι τῶν ἐπαρχῶν ὑποκείσθωσαν, μηδεμίαν ἔχοντες φόρον παραγραφῆν. καὶ ἐν ἐπαρχίαις δὲ διάγοντες καὶ εἰς ἰδιωτικὰς φροντίδας ἀσχολοῦμενοι ἢ ἐμπορευόμενοι, ἢ μισθοῦμενοι ὑποκείσθωσαν τοῖς ἀρχοῖσι, εἰ μὴ ἔνοπλον ἔχουσι στρατείαν, εἰ καὶ^{ξ)} τῶν θεῖων οἰκῶν εἰσὶ μισθωταὶ ἢ δυνατῶν προσώπων ἢ τῶν ἄλλης οἰαδῆποτε τύχης ὑπαρχόντων· εἰ μὴ ἔρα ἄδειαν λαβόντες εἰς τὸ διοικῆσαι τὰ καθ' ἑαυτοῦς^{ψ)} πρὸς ἐνιαυτὸν ἀπελείφθησαν. ὑποκείσθωσαν δὲ τοῖς ἀρχοῖσι, εἰ καὶ ἀπὸ θεῖας κελύσεως συγκαχώρηται στρατευομένοις τὸ ἐμπορεῦσθαι.

βγ'. Ἐὰν βιαίως τινὸς τελευτήσαντος ὁ κληρονόμος ὑπειέλθῃ τῇ κληρονομίᾳ^{ζ)}, πρὶν ἢ τὸν φόνον ἐκδικῆσαι, δημεύεται ἢ κληρονομία^{η)}. χρῆ δὲ τὴν ζήτησιν ἐμβάσανον γίνεσθαι τῶν τοῖς ἐγκλήμασι ἐναγομένων. καὶ τὸ πλέον λέγω, ὅτι ἀρτίως ἀναιρεῖσθαι προσήκει τοὺς ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην ὄντας τῷ τελευτήσαντι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀναιρέσεως. ἢ οὐσία τοῦ ἀναιρεθέντος οὐ δημεύεται, εἰ μὴ πρότερον ἀποδειχθῆι ἢ ἀναιρέσεις αὐτοῦ παρὰ τῷ ἀρχοντι τῷ καὶ τιμωρεῖσθαι τοὺς αἰτίους δυναμένῳ.

βδ'. Ἐὰν τις φόβῳ ἐγκλήματος ἑαυτὸν ἀνέλῃ, δημεύεται ἢ οὐσία αὐτοῦ. Ὅτις τοίνυν τοῦ ἑαυτοῦ δια-

qua parte iudicii sedeat, ut iudice quidem inferior, litigatoribus vero superior esse videatur. Neque vero vice Principis auditurus post facti probationem contra eos vel eorum substantias aliquid statuat, sed post patefactum crimen ad Principem referat: eos enim, qui in tantis dignitatibus constituti sunt, nisi a solo Principe, puniri non oportet.

Si tamen accusator eos calumniatus esse videatur, iudex quidem hos reos absolvat, calumniatorem autem secundum legem puniat. Nihil de eo ad Principem referat, nisi accusator dignitate proximis sit accusato: tunc enim de eo quoque iudex Principem consulere debet.

Reliqui vero omnes illustres in urbe regia degentes, sive dignitates reapse gesserint, sive magistratum, quem revera non gesserunt, gessisse videantur, Quaestores forte vel Magistri officiorum, vel Magistri militum, vel Comites domesticorum, vel rerum privatarum, vel largitionum, codicillos habentes apud Praefectos praetorio et Praefectum urbi et gloriosissimum Magistrum officiorum ex sacra iussione conveniantur, non desiderantes, ut in actionibus, quae adversus eos intenduntur, sedeant. Neque vero vel in ipsos, vel in bona eorum, ne post probationem quidem criminum, iudicibus aliquid statuere licet, nisi prius ad Principem retulerint. Si vero in provinciis degentes criminaliter accusati fuerint, etiam, cum conveniantur, in iudicio sedeant.

XCII. Omnes domestici, agentes in rebus, et quaecumque militiam aut dignitatem habentes, qui de functionibus publicis conveniuntur, Praesidibus provinciarum subiaceant, nullam habentes fori praescriptionem. Et qui in provinciis degunt et privatis curis occupantur aut negotiantur, aut conducunt, Praesidibus subiaceant, si non militiam armatam habeant, licet domorum divinarum aut personarum potentium aut personarum alterius cuiuscumque conditionis conductores sint: nisi forte commeatu impetrato ad res suas administrandas per annum abfuerint. Subdantur autem Praesidibus, etiamsi sacra iussione militantibus negotiari concessum sit.

XCIII. Si heres eius, qui per vim necatus est, hereditatem adierit, priusquam necem ulcisceretur, hereditas fisco defertur. Questionem autem de reis criminum per tormenta fieri oportet. Quin imo contendendo, sine distinctione supplicium de his sumi debere, qui cum necato tempore caedis sub eodem tecto fuerint. Bona necati non publicantur, nisi prius caedes eius apud magistratum, qui nocentes et punire potest, probata fuerit.

XCIV. Si quis metu criminis sibi mortem consciverit, bona eius publicantur. Filius igitur eius,

ι) Cod. Coisl. et Syn. inserit καὶ, quod deest apud Fabr. κ) Haecenus Syn. λ) Fabr. βίκε πολέμιος. Cod. Coisl. ἐν τάξει τοῦ βασιλέως. μ) Fabr. τούτους. Cod. Coisl. τους. ν) Fabr. τόν. Deest τόν in Cod. Coisl. ο) Fabr. ἀναφερέτω. Cod. Coisl. ἀναφέρων, quod melius est, et si accipitur, comma post συκοφάντην ponendum. π) Cod. Coisl. inserit ἄρα, quod ap. Fabr. deest. ρ) Fabr. ἰλλούστριοι. Cod. Coisl. συγκλητικοί. ρ) Cod. Coisl. inserit καὶ. Deest καὶ ap. Fabr. σ) Fabr. ἢ καὶ δοκοῦντες. Cod. Coisl. εἰ καὶ δοκοῦσιν. τ) Sic Fabr. Cod. Coisl. κοιαιστώριοι. υ) μάγιστρος κατ' ἐξοχὴν semper apud Graecos est Magister officiorum. φ) Fabr. κωδικέλλους. Cod. Coisl. κωδικέλλια. Quum semper ω scribatur, reposui κωδικέλλους. ψ) Cod. Coisl. addit καὶ, quod deest apud Fabr. ξ) Fabr. εἰ καὶ. Cod. Coisl. ἢ, omisso καὶ. η) Sic Fabr. Cod. Coisl. κατ' αὐτοῦς. Scribendum erat καθ' αὐτοῦς. ζ) Sic Fabr. Cod. Coisl. τὴν κληρονομίαν, quod magis in usu est. ζζ) Haecenus Syn. p. 532.

L. 1.
C. III. 25.

L. 1.
C. III. 26.

L. 2.
C. eod.

χειρισαμένον βουλόμενος παρὰ τῶ ἀνθρώπων ζητηθῆναι περὶ τοῦ, εἰ κακῶ συνειδῶτι ἐφόνευσεν ἑαυτὸν ὁ πατήρ, ἢ οὐ, προσήλθε^{α)}· πρὸς δὲ ἀντιγράφει ἢ διάταξις οὕτως. Ὅτε κακῶ συνειδῶτι ἑαυτὸν ἀνέλη, οὐχ ὁ ἀνθρώπος, ἀλλ' ὁ καθολικὸς ὀφείλει τὰ περὶ τούτου διακρίνειν· οὐδὲ γὰρ τὸ ἐγκλημα ζητεῖται νῦν, ἀλλ' ὁ τῆς δημεύσεως λόγος.

L. 6. C. III. 26. β'. Ἐάν τις κατὰ μισθωτῶν τῶν βασιλικῶν πραγμάτων ἐνάγειν βουληθῆι, παρὰ τῶ κόμητι τῶν ἰδικῶν ἐναγέτω· εἰ γὰρ ἄλλος ἀκούσει τῆς υποθέσεως, καὶ ὁ δικῶν ἀτιμοῦται, καὶ ἡ τάξις αὐτοῦ τὸν εἰς σωτηρίαν κίνδυνον ὑπομένει β).

L. 7. C. eod. βς'. Ὁ πάσης τῆς δεσποτικῆς οὐσίας καθολικὸς καὶ τοῖς μισθωτοῖς τοῖς βασιλικῶν καὶ τοῖς ἐν ἰδιοκτητοῖς τοῦ βασιλέως^{γ)} δικαζέτω. οἱ δοῦκες δὲ καὶ οἱ προίποιστοι^{δ)} τῶν ἀπὸ πολεμίων ἀγρῶν ἀποσπασθέντων ἢ τῶν κίστρων καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν ἐπαρχιῶν, ἀπεχέσθωσαν τοῦ μετακαλεῖσθαι πρὸς ἑαυτοὺς τὰ ἐρημένα^{ε)} πρόσσωπα.

L. 8. C. eod. βγ'. Ἐάν ὁ μισθωτὸς^{ς)} ἢ δοῦλος τῶν ἰδικῶν κτημάτων τοῦ βασιλέως ἠμαρτηθῆναι τι λέγεται, ὑποκέσθω τῶ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας· ἵνα μὲν τοι παρόντος τοῦ καθολικοῦ ἢ τοῦ φροντιστοῦ τῶν δεσποτικῶν ἢ ἐπίθεσις ἐξετάζηται, καὶ πρὸς τὸ ἀμάτημα ἐπιφέρηται ἢ τιμωρία.

L. 9. C. eod. βδ'. Ὁμορτίωσαν ἅπαντες, ὅτι ἐὰν ἀδικηθῶσι παρὰ τοῦ διοικοῦντος τὰ ἰδικὰ τοῦ βασιλέως ἢ παρὰ τοῦ καθολικοῦ, δύνανται προσέιναι περὶ τῆς ὑβρεως ἢ προίδου, ἢν ὑπέμειναν, τῶ ἄρχοντι^{ς)} τῆς ἐπαρχίας, ἐφ' ᾧ τε^{η)} δι' ἑαυτοῦ ἐδικηθῆναι· ἐὰν γὰρ ἐλεγχθῆσαν τοιοῦτόν^{ι)} τι κατὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν ἠμαρτάνοντες, πρὶ παραδίδονται.

L. 10. C. eod. βε'. Πάντες οἱ ἐν τῇ τάξει τοῦ καθολικοῦ ἢ ἀπαίνησιν ἔχοντες ἢ χάριται δουλείοντες παρὰ ἄλλω ἄρχοντι μὴ ἐναγέσθωσαν, εἰ μὴ ἐπὶ^{κ)} μόνοις κεφαλικοῖς ἐγκλήμασι.

L. 11. C. eod. βς'. Ἐάν μισθωτὸς δεσποτικὸς^{λ)} ἢ πάροικος ἢ δοῦλος ἢ^{μ)} ἐνάγει^{ν)} ἢ ἐνάγεται^{ο)} ἐγκληματικῶς ἢ χρηματικῶς, παρὰ μόνω τῶ προίποιστῶ ἢ τῶ κόμητι τῶν οἰκειῶν ἐναγέσθω, μηδεμίαν δυνάμενος ἔχειν φόρου παραγραφήν.

TITULUS 5.

Περὶ δικῶν καὶ δαπάνημάτων^{ρ)} αὐτῶν, καὶ ὑπεραπαιτήσεως, καὶ ὑπερθέσεως καὶ συνηθειῶν^{q)}.

L. 1. C. III. 1. α'.^{ρ)} Μεθόδευσον τὸν χρεώστην τοὺς τόκους, οὓς οὐκ ἀπήτησας· οὐ γὰρ ἐσβεσται ἢ τούτων ἀγωγή τῆ προκατάρξει τοῦ κεφαλαίου.

L. 2. C. eod. β'. Ὁ ἐπιτροπενθεὶς καὶ κινήσας ἑαυτὸν περὶ ἐπιτροπῆς ἀγωγῆν οὐδὲν αἰτίας ἔχον^{ρ)} αὐτὴν γυμνάσει.

a) Sic Fabr. Cod. Coisl. προσήλθεν. b) Sic Fabr. Cod. Coisl. ὑπομένει. c) Fabr. ut in textu. Cod. Coisl. μισθωτοῖς τοῖς δεσποτικοῖς καὶ τοῖς ἰδιοκτητοῖς κ. τ. λ. d) Sic Fabr. Cod. Coisl. προίποιστοι. e) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐρημένα. f) Cod. Coisl. addit ἢ τοι ὁ γεωργός, sive colonus. Deest hoc apud Fabr. g) Fabr. τῶ ἄρχοντι. Cod. Coisl. τῶ βικαρίω ἢ τῶ ἄρχοντι. h) τε Fabr. Deest in Cod. Coisl. i) Sic Fabr. Cod. Coisl. τοιοῦτο. h) Fabr. ἐπὶ. Deest in Cod. Coisl. j) Cod. Coisl. hic addit ἢ γων γεωργός. Deest hoc apud Fabr. m) Hoc ἢ habet Fabr. Deest in Cod. Coisl. n) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐνάγει. o) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐνάγεται. p) Index Coisl. δικαιωμάτων. q) Sic Fabr. Cod. Coisl. et index tinforum Coisl. verba sic ponit: καὶ συνηθειῶν καὶ ὑπεραπαιτήσεως καὶ ὑπερθέσεως. Theod. ut Cod. Coisl. nisi quod ante ὑπεραπαιτήσεως ponat περὶ. qq) in Syn. p. 252. r) Sic Fabr. Cod. Coisl. οὐδὲν ἔχον αἰτίας.

qui manus sibi intulerat, cum apud Proconsulem quaeri de eo desideraret, an pater mala conscientia sibi manus intulisset, Principem adiit: ad quem constitutio hoc modo reseripsit. Cum mala conscientia mortem sibi consciverit, non Proconsul, sed Procurator Caesaris de eo cognoscere debet: nunc enim non de crimine quaeritur, sed de bonorum publicatione.

XCV. Si quis adversus conductorem rerum ad Principem pertinentium agere velit, apud Comitem rerum privatarum agat: nam si alius causam cognoverit, et iudex infamia notatur, et officium eius circa salutem periculum metuit.

XCVI. Procurator totius rei dominicae dominicis colonis et patrimonialibus Principis iudicato. Duces vero et Praepositi agrorum hostibus ereptorum vel castrorum, et Rectores provinciarum ab evocatione dietarum personarum ad se absteant.

XCVII. Si colonus aut servus rei privatae Principis aliquid perpetrasset dicitur, Rectori provinciae subdatur; ita tamen, ut praesente Rationali vel procuratore rei dominicae causa examinetur, et poena facinori congrua inferatur.

XCVIII. Universi fiduciam gerant, se, quum ab administratore rerum privatarum Principis vel a Rationali iniuria affecti fuerint, Praesidem provinciae adire posse, ut iniuria vel depraedatio, quam sustinerunt, per illum vindicetur: nam si tale quid adversus provinciales peccasse convicti fuerint, igui traduntur.

XCIX. Omnes, qui in officio Rationalis sunt et vel exactionem habent, vel chartis inserviunt, apud alium iudicem ne conveniantur, nisi de criminibus tantum capitalibus.

C. Si colonus dominicus vel inquilinus vel servus agat vel conveniatur criminaliter aut civiliter, apud solum Praepositum vel Comitem rerum privatarum conveniatur, ut nullam habere possit fori praescriptionem.

TITULUS VI.

De iudiciis et sumtibus eorum et pluspetitione et mora et sportulis.

I. Conveni debitorem tuum in usuras, quas non petiisti: harum enim petitio litis contestatione de sorte extincta non est.

II. Qui sub tutela fuit et tutelae actionem iam movit, nihilo secius eandem denuo instituit.

γ'. Ὁ περὶ χρημάτων δικάζων μὴ καλῶσθω καὶ τὰ περὶ καταστάσεως· ὡς ἐν παρακολουθήματι γὰρ χορῆ^{s)} κρίνεται.

δ'. Καταδεξίμενος παρὰ τῶν κουρατώρων ὁ νέος τὸν ἡγορημένον παρ' αὐτῶν ἄρχον, καὶ τὸ τίμημα λογιώμενος καὶ μηδὲν αὐτοῖς ὑπὲρ τοῦ μῆ^{ι)} ἀπαιτῆσαι τὴν ὑπὲρ τῆς ἐκδικήσεως ἀσφάλειαν τότε μειψάμενος, τὴν ἤδη τμηθεῖσαν μὴ ἀνατρεπέτω δίκεν.

ε'. ^{υ)} Ὁ παρὰ ἄρχοντος δοθεὶς δικαστῆς ἕτερον μὴ δίδωτω· εἰ μὴ ἄρα παρὰ βασιλέως ἐδόθη.

ς'. ^{ν)} Οἰκέτης μὴ δικάζέσθω, μηδὲ ἐρρώσθω κατ' αὐτοῦ ^{ω)} δίκεν.

ζ'. Τοῦ χορεύτου^{κ)} τελευτήσαντος, ἐὰν ὁ ^{ν)} οἰκέτης αὐτοῦ κατέχη τὰ πράγματα, ἀγωγὴν μὲν οὐ δύνασαι^{λ)} κατὰ τοῦ οἰκέτου γυμνάσαι· διαπώλησον δὲ τὰ πράγματα.

η'. ^{α)} Ἐπὶ παντὸς πράγματος προτιμάσθω τῆς ἀκριβείας τὸ ^{β)} δίκαιον.

θ'. Μετὰ τὴν ἀκριβῆ τοῦ πράγματος ζήτησιν πυνθανέσθω πολλάκις ὁ δικαστῆς τῶν μερῶν, εἴ τι αὐτοῖς περιλείπεται, κἂν ἐπικρίνειν αὐτὸς μέλλῃ, κἂν ἀναφέρειν εἰς ἕτερον.

ι'. Ὁ τὸ παρ' ἐνὶ τμηθῆναι πρῶγμα δυνάμενον εἰς πολλοὺς διαιρῶν δικαστῆς, παντὸς ἐκβαλλέσθω δικαστηρίον. καὶ τιμωρεῖται^{ε)} ὁφθαλμῶν τοῦ δικαστοῦ τοιαῦτα παρὰ βασιλέως αἰτῶν, ἢ ὥστε ἕτερον μὲν περὶ τῆς νομῆς, ἕτερον δὲ περὶ τῆς δεσποτείας αὐτῷ δικάζειν.

ια'. ^{α)} Τῆς ἀκριβείας τῶν νόμων ὁ δικαστῆς φροντιζέτω, μηδὲν ^{ε)} τοῖς παρανόμως ῥηθεῖσι^{ε)} παρὰ βασιλέως προσέχων.

ιβ'. Πάντες οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ θεοὶ δικασταὶ συντόμως τὰς δίκας τεμνέτωσαν. κἂν τις τῶν δικαζομένων πολλάκις τῷ προσφῶρον δικαστῆ προσελθὼν μὴ δι' ἀναγκαίαν αἰτίαν ὑπεστεθῆται, προσίτω τῷ βασιλεῖ, τὴν ἐκείθεν ἀναμένον βοήθειαν^{ς)}. εἰ δὲ καὶ παραιτεῖται τις τὸν δικαστῆν εὐλόγως πρὸ προκαιάξεως, ἐκ θείας προσελύσεως ἕτερον τεύχεται δικαστοῦ ἢ συνδικαστοῦ. εἰ δὲ καὶ εὐλόγως παραιτησάμενος ὁφθαλμῶν^{β)} μετὰ προκαιάξην, δικαστῆς ἕτερος ἢ συνδικαστῆς μὴ αἰτείσθω. παρ' ἐπὶ δὲ δικαστῆ τὸ πᾶν κινέσθω τῆς ὑποθέσεως, κἂν ἀρῶσφορος οὗτος ἐπὶ τινὶ δόξῃ κεφαλαίῳ ἐξ οἰκείας ψήφου, ἐπὶ τὸν πρόσφορον αὐτὸ^{δ)} παραπεμπέτω· δευτέρον γὰρ τις^{κ)} ἢ πλέον αἰτιασάμενος καὶ^{λ)} ἐκ τῆς δευτέρας αἰτίας κατὰ τὸ διπλάσιον καταθήσει ζημίας, καὶ ἐγγῶν χωρὶς ἢ ἔξωμοσίας ἐκ τῆς δευτέρας ὑπομνήσεως παρὰ τῷ πρώτῳ κινήσει δικαστῆ.

ιγ'. ^{μ)} Διὰ διετίας^{ν)} τὰ ἐγκληματικὰ περατούσθωσαν^{ο)} δικαστήρια. ἐπὶ δὲ τῶν χρηματικῶν, ὅσης ἂν εἴη^{π)} ποσότητος, ἕξ οἰουδήποτε προσώπου, ἐφ' οἷας δῆποτε αἰτίας, ὑπεξηρημένης μόνης^{ρ)} τοῦ δημοσίου^{ρ)},

III. Qui de bonis iudicat, ne prohibeatur etiam de statu iudicare: nam quasi de accessione iudicandum est. L. 3. C. III. I.

IV. Minor, qui a curatoribus agrum ab iis comparatum accepit et pretium reputavit et nihil eos tunc reprehendit, quod cautionem de evictione non postulassent, litem iam finitam ne instaurato. L. 4. C. eod.

V. Iudex a magistratu datus alium ne dato: nisi a Principe datus fuerit. L. 5. C. eod.

VI. Servus ne litiget, neque iudicium adversus eum valeat. L. 6. C. eod.

VII. Si debitor mortuus sit, et servus eius bona teneat, actionem quidem adversus servum exercere non potes: bona autem vende. L. 7. C. eod.

VIII. In omni re stricto iuri aequitas praeferatur. L. 8. C. eod.

IX. Post diligentem rei inquisitionem iudex saepius partes interroget, num quid ab ipsis praetermissum sit, sive ipse pronunciaturus sit, sive ad alium relaturus. L. 9. C. eod.

X. Qui rem, quae apud unum iudicem terminari poterat, inter plures iudices dividit, toto iudicio excidat. Et officio iudicis coercetur, qui tale a Principe petierit, aut ut alius de possessione, alius de proprietate ipsi iudicet. L. 10. C. eod.

XI. Legum subtilitatem iudex curet, nihil attendens ad ea, quae contra leges a Principe dicta sunt. L. 11. C. eod.

XII. Omnes magistratus et divini iudices breviter causas decidunt. Et si quis ex litigatoribus saepius iudicem competentem adierit et propter causam non necessariam moram passus fuerit, Principem adeat, exinde auxilium expectans. Si quis vero iudicem ante litem contestatam iusta ex causa recuset, Principe adito alium iudicem aut collegam nanciscetur. Si vero post litis contestationem, licet ex iusta causa, recusare iudicem videbitur, iudex alius vel collega ne postuletur. Apud unum vero iudicem tota causa disceptetur: qui si ex sua sententia ratione alicuius capituli incompetentem esse videatur, ad iudicem competentem illud remittat: si quis enim iterum aut saepius iudicem accusaverit, etiam ex secunda causa damnum in duplum restituet, et sine fideiussoribus aut iuratoria cautione ex secunda admonitione apud primum iudicem agat. L. 12. C. eod.

XIII. Causae criminales intra biennium finiantur. Quod autem ad pecuniarias attinet, quantacumque quantitatis sint, ex quacumque persona et quacumque ex causa, excepta tantum causa fisci et munerum pu-

s) γὰρ χορῆ Fabr. Deest in Cod. Coisl. Si huius lectionem sequeris, colon etiam post καταστάσεως expungendum est.
 ι) μὴ addit Cod. Coisl. Recte, licet Fabr. omittat, Fabrotus tamen ita latine reddidit, quasi in textu negatio reperitur.
 κ) Cap. 5. habet Theod. v) Cap. 6. habet Theod. qui ὁ praefigit v. οἰκέτης. Male dicit esse cap. 56. hui. tit. Est et in Syn. p. 65. w) Cod. Coisl. ἢ addit, quod deest apud Fabr. x) Sic Fabr. Cod. Coisl. pro χορεύτου habet διαιρούμενου.
 γ) ὁ Fabr. Deest in Cod. Coisl. z) Sic Fabr. Cod. Coisl. δυνήσῃ. α) Cap. 8. habet Theod. b) τὸ deest apud Theod. c) Sic Fabr. Cod. Coisl. τιμωρεῖσθω. d) Cap. 11. habet Theod. e) Theod. μῆ. Syn. μηδέ. f) πομωθεῖσι Cod. Coisl. et Theod. Fabrot. ut in textu. Syn. ut Fabr. g) Hacenus cap. 12. habet Syn. ad quam cf. Leunclavius Notat. II. 170. in Thes. Olton. T. III. p. 1542. h) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἢ καὶ ἀλόγως παραιτησάμενος ὁφθαλμῶν· μετὰ γὰρ προκαιάξην κ. τ. λ. vel si sine iusta causa eum recusaverit, repellitur: nam post litis contestationem etc. i) αὐτὸ Fabr. Cod. Coisl. αὐτῶ. k) τις Fabr. Deest in Cod. Coisl. l) τὰς inserit hic Cod. Coisl. Deest apud Fabr. m) Cap. 13. usque ad verba ἐπὶ παντὸς οἰουδήποτε δικαστοῦ habet Theod. et Syn. p. 61. n) Syn. δεκαετίας. Leunclav. ad marg. διετίας. o) Cod. Coisl. Syn. et Theod. recte περατούσθωσαν. Fabr. περαιτούσθωσαν. p) εἴη in Syn. deest. q) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. ὑπεξηρημένου μόνου. Syn. μόνου. r) καὶ addit Theod. Syn. inserit ἢ.

τῶν δημοσίων λειτουργιῶν, μόνη τριετία τὰ τῆς δί-
κῃς⁸⁾ τεμνέσθω ἐπὶ παντὸς οἰουδήποτε⁹⁾ δικαστοῦ.
δικαστὴς δὲ αἴτιος τῆς παραδρομῆς γινόμενος, εἰ μὲν
ἄρχων ἐστὶ ἀξιωματικὸς καὶ¹⁰⁾ ἄρχι τῶν ἰλλουστρίων¹¹⁾,
δέκα χρυσίων λίτρας¹²⁾ ταῖς λαργιτιόσι¹³⁾ διὰ τῶν πα-
λατινῶν¹⁴⁾ καταβαλλέτω. εἰ δὲ τῶν ὑποδεεστέρων ἐστὶ
δικαστῶν, τρεῖς καὶ αὐτὸς τῷ ταμείῳ διὰ τῶν παλα-
τινῶν καταβαλλέτω¹⁵⁾, ἑτέρου πρὸς τοῦτοις δικαστοῦ
προβαλλομένου καὶ τὰς αὐτὰς ὑφορωμένου ποινάς.

Εἰ δὲ τις ἐν τῷ μεταξὺ τῆς τριετίας ἐναλλαγῆ
δικαστῆς, εἰ μὲν εἰς ἐνιαυτὸς ἢ καὶ πλέον¹⁶⁾ παραλι-
πάνεται, ἀρχαίτω τῷ μὲν ταῦτα δικάζοντι¹⁷⁾. εἰ δὲ ἤ-
τῶν ἐστὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀνακληροῦσθω. τῶν δὲ συνη-
γῶρων οἱ ἐμποδίσαντες δύο διὰ τῶν παλατινῶν ἀπαιτεί-
σθωσαν λίτρας, κελύοντος τοῦτο τοῦ δικαστοῦ καὶ
δι' ἀποφάσεως δηλοῦντος τὸ¹⁸⁾ αἴτιον. μηδεὶς δὲ αὐτῶν
τὴν συνηγορίαν παραιτέσθω ἄκοντος τοῦ προσφεύγον-
τος, τῶν ὄνοραριῶν¹⁹⁾ διὰ τῶν ἐκβιβαστῶν τοῦ πράγμα-
τος ἀπαιτουμένων. κοροάτω δὲ δικαζόμενος, ἢ ἐπί-
τροπος, ἢ κατὰ νόμον ἑτέρας φροντίζων οὐσίας, καὶ
τὴν τριετίαν ἐν ἀπουσίᾳ παραδρομῶν τὸν μὲν δεσπότην
μὴ ἀδικεῖτω περὶ τὴν δίκην, καὶ οἰκοθεν δὲ αὐτὸς καὶ
τὰ τοῦτον πράγματα καὶ ἐγγυηταὶ καὶ κληρονόμοι αὐ-
τοῦ τὸ ἱκανὸν τῶν δαπανημάτων τῷ διαδίκῳ ποιείτω-
σαν. μὴ ἀροκόσης δὲ τῆς οὐσίας, καὶ τοῖς νέοις διδύ-
σθω αὐτοῖς ἀποκατάστασις.

λαργιτιόσι τοῖς²⁰⁾ θείοις θησαυροῖς, ἥτοι τῷ θείῳ
ταμείῳ.

L. 14. ιδ'. f) Πάντες οἰουδήποτε⁸⁾ δικασταὶ ἐκ προομιῶν
C. III. 1. τῆς δίκῃς μέχρι τῆς ἀποφάσεως καὶ κατ' αὐτὴν δὲ τῆς
ἀποφάσεως τὴν ἀνάγκωσιν προκειμένων τῶν ἀγίων εὐαγ-
γελίων δικαζέτωσαν· τῶν¹⁶⁾ ἑκατέρου μέρους συνηγῶρων
ἐν αὐτῇ τῇ προκατάρξει ὁμνόντων κατὰ τῶν ἀγίων εὐαγ-
γελίων, ὡς οὐδὲ παραλείψει¹⁾ σπουδὴν ὑπὲρ τοῦ δι-
κείου πρὸς φρεγος, καὶ ὅτι καλὸν ἡγείται τὸ πρᾶγμα,
καὶ οὐ σένοιδεν²⁾ αὐτῷ δικαιολογίαν ψευδῆ. εἰ δὲ καὶ
μεταξὺ τῆς διαγνώσεως καταγῶ τοῦ πράγματος, ἀφι-
στάσθω, μὴ ἔχοντος ἄδειαν τοῦ δικαζόμενου, ἕτερον
δικολόγον προτρέψασθαι. πολλῶν δὲ ὄντων ἐνὸς μέρους
συνηγῶρων, ἐξέστω τοῖς δεδιόσιν ἀφίστασθαι.

L. 17. ιε'. Οἱ στρατιωτικοὶ ἄρχοντες δικαζέτωσαν τοῖς
C. cod. στρατιωταῖς ἐπὶ στρατιωτικῆς καὶ μόνῃς αἰτίας.

L. 18. ιζ'. Ἐὰν ἰδικὸς¹⁾ δικαστῆς ἢ παρὰ βασιλέως ἢ παρὰ
C. cod. τινος ἄρχοντος δοθῆις ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς ὁ ἐναγόμε-
νος διάγει, ὑπὸ παραίτησιν γένηται, ἵνα μὴ ἀπολιμπαν-
ομένου τοῦ δικαστοῦ καὶ ἐν ἄλλῃ πόλει τῆς ἐπαρχίας
διάγοντος, ἀναγκάζηται ὁ παραιτησόμενος αὐτὸν κα-
ταλαμβάνειν τὸν τόπον, ἐνθα διάγει, κἀεῖσε τὸν
τῆς ὑποψίας λίβελλον ἐπιδιδόναι αὐτῷ, ἐξέστω τῷ ὑπο-
πιέοντι τὸν δικαστὴν³⁾ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας ἐπι-
διδόναι τὸν τῆς παραιτήσεως λίβελλον· εἰ δὲ μὴ πά-
ρῃσιν ὁ ἄρχων, τῷ ἐδίκῳ τῶν τόπων, ἢ τοῖς στρα-
τηγοῖς τῆς πόλεως, πραιτομένων ὑπομημάτων, καὶ
τὸν μὲν δικαστὴν παραιτέσθαι· εἰσὼ δὲ τριῶν ἡμε-

blicorum, lis intra triennium tantum a quocunque
iudice decidatur. Iudex autem, qui effecit, ut hoc
tempus praeterierit, si quidem magistratus maior sit
et usque ad illustres, largitionibus decem auri libras
per palatinos inferat. Si vero ex minoribus iudicibus
sit, tres et ipse aerario per palatinos solvat, alio in-
super iudice subrogando et eadem poenas expectaturo.

Si quis autem iudex in medio triennio mutatus
sit, si quidem annus vel etiam amplius supersit, hoc
de his iudicanti sufficiat: sin autem minus est, quam
annus, repleatur. Ab advocatis autem, qui impedi-
mento fuerunt, duae librae per palatinos exigantur,
iubente hoc iudice et causam per sententiam manife-
stante. Nullus vero eorum advocacionem recuset in-
vito eo, qui ad eos confugit, honorariis per execu-
tores negotii exigendis. Curator autem, qui litigat,
vel tutor, vel qui secundum legem patrimonii alieni
curam habet, triennio absente eo praeterlapso, do-
minum quidem circa litem non laedat; ipse autem et
bona eius et fideiussores et heredes eius adversario
propter impensas satisfaciant. Sin autem non suffi-
ciat eorum substantia, etiam minoribus ipsis in inte-
grum restitutio concedatur.

largitionibus] Sacris thesauris sive sacro aerario.

XIV. Omnes qualescunque iudices, a litis exor-
ditio usque ad sententiam et circa ipsam sententiae re-
cuscationem propositis sanctis Evangelii iudicent:
utriusque partis advocato in ipsa litis contestatione
per sancta Evangelia iuratur, se pro cliente suo cu-
ram non praetermissurum, et litem iustam putare, et
falsae allegationis sibi conscium non esse. Si vero
media cognitione rem cognoverit, desistat, non ha-
bente licentiam litigatore alium advocatum eligendi.
Quodsi plures sint unius partis patroni, timentibus
recedere liceat.

XV. Militares magistratus inter milites de causa
tantum militari iudicent.

XVI. Si specialis iudex vel a Principe, vel ab
aliquo magistratu in locis, in quibus reus degit, da-
tus recusatur, ne absente iudice et in alia provinciae
civitate commorante, qui recusavit iudicem, cogatur,
ad eum locum se conferre, ubi degit, ibique recusa-
tionis libellum ei porrigere: liceat iudicem sibi suspec-
tum dicenti libellum recusationis Praesidi provinciae
offerre: si vero praesto non sit magistratus, defen-
sori locorum vel magistratibus municipalibus, gestis
intervenientibus, et iudicem recusare: intra triduum
autem post recusationem alium arbitrum eligere vel
arbitros, et apud eos litem exercere. Si vero litiga-

s) Syn. καταδίκης. 1) οἰουδήποτε Theod. sed subpunctum est τινος et supra scriptum ποτε. 2) καὶ Fabr. Deest in
Cod. Coisl. 3) Fabr. τῶν ἰλλουστρίων. Cod. Coisl. τῶν συνηγῶρων. 4) λίτρας recte Cod. Coisl. Fabr. λιτρῶν. 5) Pro
ταῖς λαργιτιόσι, quod Fabr. habet, in Cod. Coisl. scriptum est: τοῖς θείοις θησαυροῖς ἥτοι τῷ θείῳ ταμείῳ. 6) Sic Fabr.
Cod. Coisl. παλατινῶν. 7) Haec verba εἰ δὲ τῶν ὑποδεεστέρων — καταβαλλέτω Fabr. habet, nec vero Cod. Coisl. 8) Sic
Fabr. Cod. Coisl. πλέον. 9) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀρχαί τῷ μὲν ταῦτα δικάζοντι. 10) Fabr. τό. Cod. Coisl. τὸν. 11)
Fabr. τῶν ὄνοραριῶν. Cod. Coisl. τῶν ἀξιωματικῶν. 12) Hoc scholium Fabr. habet, nec vero Cod. Coisl. in quo propterea
omissum videtur, quia in ipso textu pro ταῖς λαργιτιόσι reposuit τοῖς θείοις θησαυροῖς ἥτοι τῷ θείῳ ταμείῳ. 13) Cap. 14.
usque ad verba δικαιολογίαν ψευδῆ habet Theod. Syn. habet usque ad προτρέψασθαι. 14) Syn. οἰουδήποτε. 15) Theod. et Syn.
τῶν. Melius, ut puto, quam τοῦ. 16) Theod. παραλήψει, quod plane contrarium sensum praebet. 17) Sic Fabr. Syn. et
Theod. Cod. Coisl. σένοιδεν. 18) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἰδικὸς. 19) Cod. Coisl. hic inserit ἢ, quod deest apud Fabr.

ῶν μετὰ τὴν παραίτησιν ἕτερον αἰρετὸν δικαστὴν^{η)} ἐπιλέγεσθαι ἢ αἰρετοῦς καὶ παρ' αὐτοῖς τὴν ἐπόθεσιν ἀγωνίζεσθαι. ἐὰν δὲ^{ο)} περὶ αὐτοὺς τοὺς αἰρετοὺς διαμάχωνται πρὸς ἀλλήλους οἱ δικαζόμενοι, ἢ ὁ ἄρχων, εἰ πάρεστι, διακρινέτω περὶ τούτων, ἢ ὁ ἐκδικος τῶν τόπων, ἢ οἱ στρατηγοὶ τῆς πόλεως, τοῦ ἐκβιβαστοῦ τῆς ὑποθέσεως ἐπικειμένου καὶ τὰ ὀριζόμενα παρὰ τοῦ ἐπιλεγέντος δικαστοῦ πέρατι παραδιδόντος, εἰ μὴ ἐκκλητος παρακολουθήσει. ἐπιδοθείσης δὲ ἐκκλήτου κατὰ τῆς τῶν αἰρετῶν τούτων ἀποφάσεως, ἐκείνος ὑπακουέτω τῆς ὑποθέσεως ὁ δεδωκὸς τὸν δικαστὴν τὸν ὑποπτον νομισθέντα θατέρω τῶν μερῶν.

ιζ'. Ὁ ρ) παρασιτάσιμος γενόμενος ὑπὸ τὸν αὐτὸν ταξιώτην προατίεω^{λ)}, ἢ τινι πρότερον^{ρ)} παρεδόθη, μέχρι πέρατος τῆς ὑποθέσεως^{ς)}. εἰ δὲ καὶ^{ι)} παραβῶθῃ^{υ)} τὰ νομοθετηθέντα, ὁ πρῶτος τοῦ σκρινίου^{ν)} ἕτερον^{ω)} δοὺς ἐκβιβαστὴν πέντε λίτρας χρυσοῦ προστιμάσθω^{ξ)}.

ιη'. ς) Οἱ τὰ διατάγματα κομιζόντες τῶν μελλόντων ἄρχων πολιτικὴν ἢ στρατιωτικὴν ἀρχὴν^{ν)}, δεκαπέντε μόνους χρυσοὺς ἐκ τῆς ἐπαρχίας κομιζέσθωσαν· εἰ δὲ πλεον λάβωσι, τὸ τετραπλάσιον διδώτωσαν, μὴ δυνάμενοι πρὸς ἀπολογία ἀποφέρειν, ὡς παρ' ἐκόντων τὸ περιττὸν εἰλήφωσαν^{α)}. ἀλλ' ἄρχοι μὲν τῶν ἐνταῦθα γενικῇ ἢ διάταξις. λοιπὸν δὲ ἰδιῶν δοῖζει πρόστιμον κατὰ τοῦ δυνάτου Θεβαΐδος, πρὸς ὃν ἀντεγοράφη, καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν τὴν αὐτὴν παραληφόμενος^{β)} ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς παραβαίνοντας τὴν νομοθεσίαν τὴν ὠρισμένην ἀπαιτοῦσι ποιῆν.

ιδ'. Πάντες οἱ παρὰ βασιλέως διδόμενοι δικασταί, εἴτε ἰλλούστριοι^{ε)} ὄντες, εἴτε περιβλεπτοί, ἢ λαμπρότατοι, ἢ συνήγοροι οἰασθήποτε ἐπαρχίας ἢ ἐπαρχότητος^{δ)}, ἢ ἄλλοι οἱ τινες δήποτε, καὶ οἱ παρὰ τῶν ἀρχόντων διδόμενοι δικασταί, ἐὰν τοὺς ἐκβιβαστὰς ῥηθνημοῦντας εὖρωσι περὶ τὸ προσέγειν τὰς δίκας, καὶ ἀποκρινέτωσαν αὐτοὺς τοῦ ἐκβιβασμοῦ, καὶ προστιμάτωσαν^{ε)}, καὶ ἕτερος ἀπ' αὐτῶν ἐκβιβαστὰς διδώτωσαν. ἀλλ' εἰ μὲν ἰλλούστριοι^{ι)} εἰσιν, ἕως ἑξ νομισμάτων ἐπαγαγέτωσαν^{β)} τὸ πρόστιμον· εἰ δὲ μὴ ἰλλούστριοι, ἕως τριῶν. ἀναφερέτωσαν δὲ καὶ τοῖς ἄρχουσιν κατὰ τῶν ἐκβιβαστῶν ἐπὶ τὸ^{η)} ἀποστρατεῖν αὐτοὺς, καὶ εἰς σῶμα τιμαρῆσθαι. οἱ δὲ ἄρχοντες καὶ μεῖζον πρόστιμον καὶ τὰς περὶ σῶμα βασάνους ἐπιφέρειν δύνανται τοῖς ἐκβιβασταῖς, κακώργως περὶ τὸν ἐκβιβασμὸν φερομένοις.

ιζ'. Ὁ ἐγχειριζόμενος δημοσίας ἢ ἰδιωτικὰς χρείας παρὰ βασιλέως ἢ παρὰ τινος τῶν ἐνδεξοτάτων ἀρχόντων, ὑπομνησκέτω μὲν τὸν ἐναγόμενον, καὶ πρὶν ἐμφανίσει αὐτῷ τὰς τοιαύτας κελεύσεις (ἔσθ' ὅτε γὰρ χρῆ ἀγροεῖσθαι αὐτάς), μήτε δὲ συνηθείας λαμβανέτω παρ' αὐτοῦ, μήτε ἐκβιβαζέτω αὐτόν· εἰ μὴ τὸ ἴσον τῆς θείας ἢ μεγίστης κελευσεως ἐκδῶ αὐτῷ, ἕξ ἧς ὑπέμνησεν αὐτόν. εἰ δὲ ἄλλον τινὸς ἀρχόντος δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν πρόσταξιν ἔχει, ἢ τοῦ κατὰ χώραν ἀρχόντος, μὴ ἐκβιβαζέτω τὸν ἐναγόμενον, μηδὲ συνηθείας κομιζέσθω, εἰ μὴ ἐμφανίσει πρότερον τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας, ὥστε

tores circa arbitros invicem dissentiant, vel Praeses, si adsit, hoc dirimat, vel defensor locorum, vel magistratus municipii, executor negotii imminente et statuta ab arbitro electo ad finem perducente, nisi appellatio subsecuta fuerit. De interposita autem contra sententiam horum arbitrorum appellatione ille cognoscat, qui iudicem ab alterutra parte pro suspecto habitum dederat.

XVII. Qui exhibitus fuerit, ab eodem apparitore, *L. 1.*
cui primum traditus est, usque ad finem negotii custodiat. Si vero haec statuta neglecta fuerint, primiscrinus, qui alium executores dederit, quinque auri libris mulctetur. *C. III. 2.*

XVIII. Qui edicta perferunt eorum, qui civilem *L. 2.*
aut militarem magistratum gesturi sunt, quindecim *C. eod.*
aureos tantum ex provincia referant: si vero plus acceperint, quadruplum praestent neque ad defensionem proferant, se a volentibus superfluum accepisse. Hactenus quidem generalis est constitutio. In reliquis autem specialem mulctam definit adversus duces Thebaidos, ad quem scripta est, et eos, qui post hunc eundem magistratum adepturi sunt, si ab iis, qui legem latam neglexerint, statutam poenam non exegerint.

XIX. Omnes iudices a Principe dati, sive illustres sint, sive spectabiles vel clarissimi, vel togati cuiuscunque provinciae vel praefecturae, vel alii quicumque, et a magistratibus dati iudices, si executores negligentes compererint in litibus offerendis, et ipsos ab executione removeant et mulctis afficiant, et alios eorum loco executores dent. Sed si quidem illustres sint, usque ad sex solidos poenam irrogent: sin autem non illustres, usque ad tres. Ad magistratus autem et de executoribus referant, ut militia eos exuant et corporaliter puniant. Magistratus vero et maiorem mulctam et corporalia tormenta executoribus imponere possunt male circa executionem versatis. *L. 3. C. eod.*

XX. Is, cui publica vel privata negotia a Principe vel ab aliquo gloriosissimorum magistratum commissa sunt, reum quidem conveniat, nec tamen antequam ei iussiones huiusmodi insinuaverit (nam interdum eas ignorari oportet) sportulas ab eo accipiat, neque exigat ipsum; nisi exemplum ei ediderit divinae aut maximae iussionis, ex qua eum convenit. Sed si alterius cuiusdam magistratus vel Praesidis provinciae publicum aut privatum praeceptum habeat, reum non exigat, neque sportulas accipiat, antequam Praesidi provinciae praeceptum insinuaverit, ut rei *L. 4. C. eod.*

η) Sic Fabr. Cod. Coisl. δικαστὴν αἰρετὸν. ο) καὶ addit Cod. Coisl. Deest apud Fabr. ρ) Cap. 17. habet Theod. In Syn. p. 62. et 70. q) Theod. τατίεω. ρ) Theod. πρῶτον. s) Hactenus Synopsis p. 62. Reliqua habet p. 70. λ) καὶ deest apud Theod. υ) Theod. παραβῶθῃ. ν) Syn. σκρινίου. ω) Syn. ἐτέρον. Leucl. ad marg. ἕτερον. x) Theod. προτιμάσθω. y) In Syn. p. 70. z) Syn. πολιτικῆς ἢ στρατιωτικῆς ἀρχῆς. α) Hactenus Syn. cap. 18. exhibet. β) Fabr. τοὺς παραληφόμενους. Cod. Coisl. τὸν παραληφόμενον. ε) Sic Fabr. Cod. Coisl. pro ἰλλούστριοι habet συλλητικοί. δ) Sic Fabr. Cod. Coisl. οἰασθήποτε ἐπαρχίας ἢ. e) Sic Fabr. Verba αὐτοὺς τοῦ ἐκβιβασμοῦ καὶ προστιμάτωσαν desunt in Cod. Coisl. Ceterum pro προτιμάτωσαν, quod habet Fabrot, legendum προστιμάτωσαν. Nam προτιμῶν est praeferre, προστιμῶν mulctare. f) Fabr. ἰλλούστριοι. Cod. Coisl. συλλητικοί, uti et postea. g) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐπαγέτωσαν. η) Mallem τῷ.

δύνασθαι ἐκείθεν ἐκλαβεῖν^{l)} τοὺς αἰτιαθέντας, καὶ βιβλίον αὐτοῖς ἐπιδοθεῖν, ἢ γραφὴ ἐπὶ τῶν ἐγκληματικῶν. εἰ δὲ μὴ γενομένων τούτων ὑπόμνησιν προσφέρει ἢ συνηθείας ἀπαιτεῖ ὁ ἐκβιβαστής, ἐξέστω τῷ ἐναγομένῳ ἀπαθεῖσθαι αὐτόν. μήτε δὲ προσφάσει ἐγγυῶν ἀλόγως ζημιούσθωσαν οἱ ὑποτελεῖς παρὰ τῶν πρακτῆρων^{k)}, ἢ ὑπὲρ στάσεως ἐντολέως^{l)}. ἀλλ' εἰ μὲν ἀκλήρητον κτῆσιν ἔχουσιν, ἐξωμοσίαις ἐκτιθέσθωσαν^{m)} γραμματεῖον, εἰ δ' οὐκ ἔχουσιν, ἐγγυητὴν ἕως πενήτην χροσίου λιτρῶν παρεχέτωσαν ἀξίμιονⁿ⁾. ἀμφιβολίας δὲ γινομένης περὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἐγγυητοῦ, ἢ περὶ τοῦ ἕφους^{o)}, τῆς ἐξωμοσίας, παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως καὶ τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἐκδίκῳ τὰ^{p)} περὶ τούτου κρινέσθω, ἀνάγκην ἔχοντος τοῦ πρακτῆρος^{q)} δέχεσθαι τὸν κρινόμενον ἀξιοπίστον ἐγγυητὴν, μηδὲν ὑπὲρ τοῦ ἐγγυητοῦ^{r)} ἢ τῆς ἐξωμοσίας κομιζόμενον. εἰ δὲ ἐκ θείας κλενύσεως ἢ μεγίστης προστάξεως ἐπιτραπείη πάντως τὸ πρόσωπον ἀναγαγεῖν, καὶ μὴ καταπιστεῖσθαι αὐτὸ ἐγγυητῇ, τότε ἐξέστω αὐτῷ μὴ λαμβάνειν ἐγγυητὴν, ἀλλὰ διάγειν τὸ πρόσωπον ἀξίμιως καὶ μετὰ πάσης φειδοῦς. Ὁ δὲ θεοφιλῆς τῶν τόπων ἐπιτοκοπος εἰς συγκωρήσει^{s)} παραβαθῆναι τὸν νόμον, ἢ μὴ μηνύσει κατὰ τοῦ παραβαίνοντος, καὶ τῷ θεῷ προσκοχῶσει, καὶ βασιλικῆς πειραθήσεται κινήσεως. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, εἰ ῥαθυμήσει τοῦ νόμου, καὶ^{t)} πᾶν τῆς ἀρχῆς καὶ δημευθεῖς διηνεκῶς ἐξορίζεται. μὴ λαμβανέτωσαν δὲ οἱ ἐπιδιδόντες τὰ βιβλία ἢ τὰς γραφὰς πρακτῆρες καὶ τὰς ἐντυχίας ἢ τὰ συμβόλαια περαιτέρω τῆς διωρισμένης τῇ μετὰ ταῦτα^{u)} διατάξει παραμυθίας, ἢ παραβαίνοντες ὑποκείσθωσαν τοῖς ἐπιτιμίαις αὐτῆς.

L. I. κα'. ν) Πᾶς τῶν ἐναγόντων^{w)}, καὶ ἄρρενες καὶ
C. III. 10. γυναῖκες, πρὸ τῆς ὁρισμένης προθεσμίας τῶν χροσίων ἐνάγοντες, καὶ κατὰ τοῦτο τὸν ἐναγόμενον βλάπτοντες, ἄλλον^{x)} τοσοῦτον περιμενέτωσαν χρόνον, μηδένα τόκον ἐν τῷ μέσω λαμβάνοντες, ὅσον αὐτοὶ προσφάσει τὴν προθεσμίαν ἐπεχέρισαν. καὶ τοῦ^{y)} χρόνου δὲ τούτου^{z)} παρατρέχοντος, μὴ ἄλλως ἐναγέτωσαν^{a)}, εἰ μὴ τὰ διαπυρήματα τῆς πρώτης εἰσόδου τὰ ὑπὲρ τῆς μεθοδείας συμβάνατα τῷ διαδίκῳ^{b)} καταβάλλωσιν^{c)}. εἰ δὲ ἐπιτροποι, ἢ κούρατωρες ἐν χρόνῳ ἢ ποσότητι πλέον ἐπιχειρήσωσιν ἀπαιτῆσαι τοὺς τῶν κηδευομένων χροσώτας, οὐδὲν καταβλαπτεύσθωσαν οἱ ἐπιτροπενόμενοι ἢ κούρατωρένοιοι. αὐτοὶ δὲ οἱ ἐπιτροποι, ἢ κούρατωρες ἐπιγινωσκέτωσαν αὐτοῖς τῆν ἐνεῦθεν συμβαίνουσαν ζημίαν. οἱ δὲ κληρονομῶναι ἐκδικούντες^{d)} πράγματα ἢ λόγους ἐπιτροπικῶν ἢ κούρατωρέων ἀπαιτοῦντες, καὶ οἱ κατὰ ἀφελίκων ἢ μειζόνων περὶ διοικήσεως κινούντες ἢ παραθήκας ἕφ' ἑτέρον^{e)} δεδομένης ἀπαιτοῦντες ὡς αὐτοὶ τῶν παραθεμένων διάδοχοι γενόμενοι, μηδὲν ἐκ τῆς ὑπεραπαιτήσεως ζημιούσθωσαν, ὡς δικαίαν ἔχοντες τῆς ὀφνοίας αἰτίαν. τότε δὲ ὁ ἀπαιτῶν^{f)} ζημιούσθω, ὅτε προφα-

inde cognoscere possint, et libellus eis editus fuerit, vel inscriptio in causis criminalibus. Quodsi his non peractis executor libellum conventionis obtulerit vel sportulas exegerit, reo eum repellere liceat. Neque praetextu fideiussionum vel constituendi procuratoris sine causa subditi ab executoribus damno afficiantur. Sed si quidem immobilem possessionem habent, iuratoriā cautionem praestent: si non habent, fideiussorem usque ad quinquaginta auri libras de indemnitate praestent. Controversia autem de persona fideiussoris vel de tenore cautionis iuratoria exorta, apud episcopum et patrem civitatis et defensorem hoc dirimatur, necessitatem habente exactore accipere fideiussorem, quem illi idoneum iudicaverint, ita ut nihil propter fideiussorem vel iuratoriā cautionem accipiat. Si vero divina iussione vel maximo praeecepto iniunctum sit, personam ipsam ducere omnimodo, nec eam fideiussori committere, tunc liceat ei non accipere fideiussorem, sed ipsam personam impune et cum omni moderatione perducere. Si vero religiosus locorum episcopus legem negligi passus fuerit, aut violatorem eius non indicaverit, et Deum offendit, et Praeceptis indignationem experietur. Similiter et si Praeses provinciae legem neglexerit, et magistratu submovetur et bonis publicatis perpetuo in exilium mittitur. Executores autem, qui edunt libellos vel inscriptiones et acta vel instrumenta, ne plus accipiant solatii nomine, quam sequenti constitutione definitum sit, aut violatores poenis ea comprehensis subiiciantur.

XXI. Omnis actor, et masculus et femina, qui ante diem definitum solutionis debitorum egerit, et hoc modo reum laeserit, aliud tantum expectet tempus, quantum praevenire diem definitum aggressi sunt, nullas usuras medii temporis accipientes. Et hoc tempore praeterlapso ne aliter agant, quam si impensas prioris conventionis adversario persolverint. Si vero tutores vel curatores tempore vel quantitate plus petierint a debitoribus eorum, quos teneant et curant, nihil exinde laedantur ii, qui sub tutela vel cura sunt: ipsi autem tutores vel curatores damnum exinde iis exortum agnoscant. Qui vero res hereditarias vindicant vel qui rationum redditionem de tutela vel cura exigunt, et qui contra minores vel maiores de negotiis gestis agunt, vel res ab aliis depositas petunt, quasi successores eorum, qui deposuerunt, facti, nihil ex pluspetitione laedantur, quum iustam ignorantiae causam habeant. Tunc autem actor damnum patiat, quum manifesto convictus fuerit plus habere voluisse. Si vero quis litem suam minoris, quam revera est, aestimaverit, iudex ad id non attendat, sed sententiam in veram quantitatem proferat.

r) Ita Fabr. Cod. Coisl. ἐκλαβεῖν. k) Sic Fabr. Cod. Coisl. πρακτῆρων. Utrumque ferri potest. l) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐντολέων. m) Fabr. ἐκτιθέσθωσαν. Cod. Coisl. ἐκτιθέσθωσαν. Mallem ἐκτιθέτωσαν. n) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀξίμιως. o) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἕφους. p) τὰ recte Cod. Coisl. τῷ Fabr. q) Sic Fabr. Cod. Coisl. πρῶτος. r) Verba μηδὲν ὑπὲρ τοῦ ἐγγυητοῦ Cod. Coisl. habet. Desunt apud Fabr. Sed in textu reponenda sunt, quia alioquin non apparet, unde pendeat illud ἢ τῆς ἐξωμοσίας κομιζόμενον. s) Fabr. συγκωρήσει. Cod. Coisl. συγκωρήσει. Hoc in textum recepi, quum et postea sequatur μηνύσει. t) καὶ Fabr. Deest in Cod. Coisl. u) Sic Fabr. Cod. Coisl. τῇ μετ' αὐτῆν. v) Cap. 21. usque ad verba τῷ διαδίκῳ καταβάλλωσιν habet Theod. w) Verba πᾶς τῶν ἐναγόντων habet Syn. et Fabr. Desunt in Cod. Coisl. et Theod. qui incipiunt καὶ ἄρρενες καὶ γυναῖκες. Hoc cap. est in Syn. cap. 22. p. 71. x) Syn. ἀλλά. y) τοῦ deest in Syn. z) τούτου deest in Syn. a) Theod. ἐναγέσθωσαν. b) Syn. ἀδίκῳ. Leuncl. ad marg. ἀντιδίκῳ. c) Theod. καταβάλλωσι. Syn. verbo καταβάλλωσιν hoc cap. finit. d) Sic Cod. Coisl. Fabr. διεκδικούντες. Praefero ἐκδικούντες. Nam ἐκδικεῖν significat vindicare, quod hoc loco unice aptum est; διεκδικεῖν est defendere. Sed defensor plus petere non potest, quum plerumque rei vices sustineat. e) Cod. Coisl. inserit δεδομένων, cui bono nescio. Fabr. ut in textu. f) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐπεραπαιτῶν.